

Srovnání elektronické evidence tržeb v České republice a vybraných zemích EU

David Toman

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav ekonomie

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: David Toman
Osobní číslo: M20972
Studijní program: B0413A050024 Ekonomika a management
Specializace: Ekonomika a management podniku
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Srovnání elektronické evidence tržeb v České republice a vybraných zemích EU

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vytvořte základní teoretický rámec rolí daní v ekonomice, zejména náklady mrtvé váhy, administrativní zátěž, spravedlnost daní, Pigouova daň, problém černého pasažéra.
- Zhodnoťte teoretické koncepty z hlediska smysluplnosti záměru EET.

II. Praktická část

- Analyzujte důvody zavedení EET, problematiku obcházení systému a sankce, náklady státu, dopady na podnikatele.
- Proveďte komparaci EET v ČR s obdobnými nástroji ve vybraných státech EU.
- Určete, zda vývoj EET v ČR vykazoval odlišné nebo podobné znaky s vývojem aplikace obdobných systémů v dalších státech EU.
- Zhodnoťte, zda kroky státní správy vedoucí ke zrušení EET mají oporu ve zkušenostech v jiných státech.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BORIA, Pietro. *Taxation in European Union. 2nd ed.* Imprint: Springer, 2017, 208 s. ISBN 978-3-319-53919-5.
DUŠEK, Jiří. *Elektronická evidence tržeb v přehledech: aktualizované vydání.* Grada, 2017, 112 s. ISBN 978-80-271-9662-3.
HAJDUŠEK, Tomáš a Milan VODIČKA. *První zkušenosti s EET – elektronickou evidencí tržeb.* Praha: Wolters Kluwer, 2017, 232 s. ISBN 978-80-7552-589-5.
VONDRÁK, Zdeněk, Lucie VONDRÁKOVÁ a Michala VONDRÁKOVÁ. *Elektronická evidence tržeb: praktická příručka pro 3. a 4. vlnu. 2. aktualizované vydání.* Olomouc: ANAG, 2020, 215 s. ISBN 978-80-755-4264-9.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Milan Damborský, Ph.D.**
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: **10. února 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **19. května 2023**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Petr Novák, Ph.D.
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 10. února 2023

**PROHLÁŠENÍ AUTORA
BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE**

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

V závěrečné práci je představena problematika elektronické evidence tržeb v České republice a ostatních státech Evropské unie. Hlavním cílem práce bylo určit, zda vývoj elektronické evidence tržeb v České republice vykazoval odlišné nebo podobné znaky s vývojem obdobných systémů v dalších státech Evropské unie. Byl analyzován průběh implementace elektronické evidence tržeb v České republice a dalších zemích Evropské unie, včetně důvodů k zavedení, vymezení subjektů podléhajících evidenci tržeb, dopadů na tyto subjekty a fiskálních přínosů pro jednotlivé státy. V rámci řešení byla použita komparační metoda k porovnání analyzovaných prvků mezi Českou republikou a vybranými státy Evropské unie: Chorvatskem, Slovenskem, Německem, Rakouskem a Švédskem. Na základě komparace bylo zjištěno, že z fiskálního hlediska byl český systém srovnatelný se systémy v ostatních státech, ale z hlediska využití získaných dat se měl vydat švédskou cestou. Práce byla zakončena zhodnocením, zda zrušení systému mělo oporu ve zkušenostech v zahraničí, přičemž se zjistilo, že se jedná o bezprecedentní situaci a zrušení se momentálně jeví jako krok zpátky.

Klíčová slova: elektronická evidence tržeb, podnikatelé, veřejný rozpočet, státy Evropské unie, daň z přidané hodnoty

ABSTRACT

In the final thesis, the issue of electronic register of sales in the Czech Republic and other European Union countries is presented. The main objective of the thesis was to determine whether the development of electronic register of sales in the Czech Republic showed different or similar features with the development of similar systems in other European Union countries. The course of implementation of electronic register of sales in the Czech Republic and other European Union countries was analysed, including the reasons for its introduction, the definition of entities subject to sales registration, the impact on these entities and the fiscal benefits for individual countries. A comparative method was used to compare the analysed elements between the Czech Republic and selected European Union countries: Croatia, Slovakia, Germany, Austria, and Sweden. Based on the comparison, it was found that from a fiscal point of view the Czech system was comparable to the systems in the other countries, but in terms of the use of the data obtained it should have followed the Swedish path. The thesis concluded with an assessment of whether the

abolition of the system was based on experience abroad, finding that this was an unprecedented situation and that abolition seemed to be a step backwards at the moment.

Keywords: electronic register of sales, entrepreneurs, public budget, European Union countries, value added tax

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Milanu Damborskému, Ph.D. za jeho odborné vedení a pomoc při zpracování práce.

Zvláštní poděkování patří mé rodině a přátelům, kteří mi byli oporou během mého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	12
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ Z OBLASTI DANÍ.....	14
1.1 DAŇ	14
1.2 FUNKCE DANÍ.....	15
1.3 KONSTRUKČNÍ PRVKY DANĚ	16
1.3.1 Daňový subjekt.....	16
1.3.2 Předmět daně	17
1.3.3 Základ daně	17
1.3.4 Zdaňovací období.....	18
1.3.5 Sazba daně.....	18
1.4 TŘÍDĚNÍ DANÍ.....	19
2 DANĚ A EFEKTIVNOST	21
2.1 ZTRÁTA MRTVÉ VÁHY	21
2.1.1 Před zdaněním statku	21
2.1.2 Po zdanění statku.....	22
2.1.3 Faktory ovlivňující velikost ztráty mrtvé váhy	23
2.2 ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽ	25
2.2.1 Přímé administrativní náklady	25
2.2.2 Nepřímé administrativní náklady	26
2.3 DANĚ A SPRAVEDLNOST	26
2.3.1 Princip užitku	26
2.3.2 Princip schopnosti platit.....	27
2.3.3 Vertikální spravedlnost	27
2.3.4 Horizontální spravedlnost	27
3 ROLE DANÍ VE VEŘEJNÝCH ROZPOČTECH.....	28
3.1 PODÍL DANÍ NA PŘÍJMECH VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	28
3.2 PIGOUOVY DANĚ	30
3.3 PROBLÉM ČERNÉHO PASAŽÉRA.....	32
4 ZHODNOCENÍ TEORETICKÝCH KONCEPTŮ Z HLEDISKA SMYSLUPLNOSTI ZÁMĚRU EET	33
4.1 EET Z HLEDISKA EFEKTIVITY A SPRAVEDLNOSTI	33
4.2 ZVÝŠENÍ ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽE.....	34
4.3 JAKÉ PROBLÉMY EET NEŘEŠÍ.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
5 ELEKTRONICKÁ EVIDENCE TRŽEB A JEJÍ PRŮBĚH	37

5.1	ZDŮVODNĚNÍ ZAVEDENÍ EET ZE STRANY VEŘEJNÉHO SEKTORU	37
5.3	OBCHÁZENÍ SYSTÉMU A SANKCE	45
5.4	NÁKLADY STÁTU.....	46
5.5	DOPADY NA PODNIKATELE	48
5.6	ZRUŠENÍ EET	50
5.7	NÁZORY EKONOMŮ NA EET.....	51
5.7.1	Ekonomové PRO.....	51
5.7.2	Ekonomové PROTI.....	52
6	KOMPARACE VÝVOJE EET V ČR A VÝVOJE OBDOBNÝCH SYSTÉMŮ VE VYBRANÝCH STÁTECH EU	53
6.1	CHORVATSKO.....	53
6.2	SLOVENSKO.....	54
6.3	NĚMECKO.....	56
6.4	RAKOUSKO.....	57
6.5	ŠVÉDSKO.....	58
6.6	IDENTIFIKACE SPOLEČNÝCH A ROZDÍLNÝCH ZNAKŮ VÝVOJE EET V ČR A OBDOBNÝCH SYSTÉMŮ VE VYBRANÝCH STÁTECH EU	60
7	ZHODNOCENÍ, ZDA MÁ ZRUŠENÍ EET OPORU VE ZKUŠENOSTECH V ZAHRANIČÍ.....	63
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	66
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	77
	SEZNAM GRAFŮ	79
	SEZNAM OBRÁZKŮ	80
	SEZNAM TABULEK.....	81

ÚVOD

Elektronická evidence tržeb je systém, pomocí kterého podnikatelé evidují a předávají správním orgánům údaje o provedených hotovostních tržbách v elektronické podobě. Podstatou systému je preventivní kontrola podnikatelů za účelem odhalení možného krácení hotovostních tržeb. Systém může přispět k narovnání podnikatelského prostředí či k efektivnějšímu výběru daní.

V České republice došlo nedávno ke zrušení EET, k dispozici jsou tak informace mapující životnost tohoto systému od začátku do konce. Nabízí se tak možnost vyhodnotit jeho smysl, přínosy, efektivitu či dopady na podnikatele a stát. Zároveň je vhodné systém porovnat s obdobnými systémy ve státech Evropské unie a vyhodnotit odlišnosti a podobnosti v evidenci tržeb. Český systém bude porovnán se systémy z Chorvatska, Slovenska, Německa, Rakouska a Švédska. Chorvatský systém byl inspirací pro českou EET, avšak náš systém nebyl přesnou kopií, oproti chorvatskému systému se jevil liberálnější. Se Slovenskem sdílíme dlouholetou historii, kulturu a jazyk. Nicméně systémy evidence tržeb se liší. Slovensko zavedlo obdobný systém až po nás, přičemž se v médiích tvrdilo, že by měl být efektivnější než ten český. Německo je naším největším obchodním partnerem. Jedná se o stát se silným vlivem na evropskou politiku a na rozhodování v EU, zejména v oblastech hospodářské politiky, energetiky, klimatu a bezpečnosti. Co se týče evidence tržeb, je Německo jednou z posledních zemí, které podobný systém v rámci EU zavedlo. Rakousko je další zemí, která s Českem sdílí hranici. I přesto, že je v Rakousku šedá ekonomika jedna z nejnižších, evidence tržeb zde byla zavedena přibližně ve stejnou dobu jako v ČR. Švédsko se řadí k jedné z nejvyspělejších a nejliberálnějších zemí. Systém evidence tržeb byl zde zaveden dávno před zavedením v ČR.

Teoretická část definuje základní pojmy z oblasti daní potřebné k porozumění zákonných požadavků na podnikatele, popisuje daňovou spravedlnost a neefektivitu, zejména vznik administrativních nákladů a nákladů mrtvé váhy. Dále zkoumá podíl daní na veřejných rozpočtech, problém černého pasažera, který vzniká v důsledku jejich neplacení a zvláštní druh daní – Piguouvy daně, které se používají ke snížení negativních externalit. Teoretická část je zakončena zhodnocením, zda záměr EET zlepšit výběr daní a narovnat podnikatelské prostředí byl skutečně spravedlivě a efektivně.

V praktické části je popsán důvod k zavedení EET, je vysvětleno fungování systému v jednotlivých režimech, jeho obcházení a z toho plynoucí sankce. Jsou vyčísleny náklady, jak na straně podnikatelů, tak na straně státu. V souvislosti se zrušením EET je představeno, o jakou sumu se sníží inkaso veřejného rozpočtu, a jaký dopad to bude mít na činnost podnikatelů. Následuje analýza vývoje obdobných systémů ve vybraných státech EU a následná komparace společných a rozdílných znaků. Na základě komparace je zhodnoceno, zda zrušení EET mělo oporu ve zkušenostech v zahraničí.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je srovnat vývoj EET v ČR s vývojem obdobných systémů v dalších státech EU. Pro naplnění tohoto cíle byly definovány dílčí cíle práce, a to je analýza vývoje a dopadů implementace systémů evidence tržeb v ČR a vybraných státech EU.

V teoretické části bude použita metoda literární rešerše. Využity budou zejména české a zahraniční odborné literární prameny, na základě kterých se vytvoří teoretický rámec rolí daní v ekonomice. Práce bude postupovat od základního vymezení daňové soustavy až po hlubší témata, jako je daňová spravedlnost a efektivnost. Jako příklad neefektivnosti bude vymezena podstata ztráty mrtvé váhy, doplněna o grafy, které jsou nutné k jejímu pochopení. Dále bude analyzován podíl daní na příjmech veřejných rozpočtů, problém černého pasažéra způsobený neplacením daně a Pigouovy daně jako nástroj ke snížení efektu negativních externalit. Teoretická část bude uzavřena zhodnocením, zda záměry EET byly správné a zda se EET jevila jako daňové spravedlivá a efektivní.

V praktické části budou využívány ve větší míře tiskové zprávy a informace od ministerstev financí či finančních správ zemí EU. Dále budou využity zpravodajské články mapující fungování EET v ČR a ostatních zemích EU a také relevantní internetové zdroje. Praktická část bude doplněna o ilustrační obrázky a sekundární data prezentované v tabulkách. Základním prvkem bude analýza vývoje EET v ČR a vybraných státech EU, což bude předpokladem pro provedení komparace analyzovaných systémů evidence tržeb. Komparační metoda umožní shledat podobnosti a rozlišnosti jednotlivých systémů se systémem EET. Po provedení komparace bude možné zhodnotit, zda zrušení EET v ČR mělo oporu ve zkušenostech v zahraničí či nikoliv.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ Z OBLASTI DANÍ

K porozumění zákonných požadavků na podnikatele v oblasti evidence tržeb a přiznávání daní je zásadní disponovat znalostmi základních pojmů z oblastí daní. Tato kapitola popisuje základní pojmy jako jsou: daň a její vlastnosti, funkce daně, konstrukční prvky daně a třídění daní.

1.1 Daň

Daň je pravidelně se opakující neekvivalentní platba do veřejného rozpočtu. Platba daně je jednou z nejvyšších povinností občana. Pro stát je daň hlavním nástrojem k zajištění veřejných statků a služeb. (Boria, 2017, s. 7; Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 289)

Dle Vančurové a Zídkové (2022, s. 1) daň musí být:

- **povinná,**
- **nenávratná,**
- **neekvivalentní,**
- **zpravidla neúčelová,**
- **většinou pravidelná platba plynoucí do veřejného rozpočtu.**

Pomocí daní stát financuje veřejné statky typu nemocnice, škola, národní obrana apod., které jsou využívány všemi občany a bylo by nespravedlivé, kdyby se někdo stavěl do role černého pasažéra a využíval tyto statky bez placení. Z tohoto důvodu zákon ustanovuje **povinnost** platit daně. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 2)

„**Nenávratností** se rozumí, že zaplacením daně nevzniká subjektu žádný konkrétní nárok.“ (Vančurová a Zídková, 2022, s. 2)

Neekvivalentností je myšleno, že plátce A, který platí větší daň než plátce B, nemůže očekávat, že bude moci na oplátku využívat více veřejného statku než plátce B. (Kubátová, 2017, s. 16)

Neúčelovost pro poplatníka znamená, že jeho daň nesměruje přímo na zaplacení konkrétního státního výdaje, ale putuje do veřejného rozpočtu (Kubátová, 2017, s. 16). Opačným případem, kdy je určeno, co přesně se bude z daně platit (účel daně), může být daň silniční, z které se přímo hradí výstavba a údržba dálnic a silnic (Vančurová a Zídková, 2022, s. 2).

Daně jsou většinou **pravidelně opakující se** platbou, např. daň z příjmů fyzických osob se vybírá každé zdaňovací období, které zpravidla trvá 12 měsíců (Vančurová a Zídková, 2022, s. 3). Nepravidelnou daní jsou jednorázové příjmy typu: daň z výhry, daň dědická, daň darovací apod.

Daně tvoří až 91 % příjmů do **veřejného rozpočtu** (ten je tvořen státním rozpočtem a rozpočtem krajů a obcí), dalšími příjmy jsou poplatky, půjčky, dary a další. (Kubátová, 2017, s. 15; Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 295)

1.2 Funkce daní

Hlavní a nejstarší funkcí je **funkce fiskální**, kdy daně slouží k naplnění veřejných rozpočtů, ze kterých se pak financují státní výdaje. (Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 295)

Alokační funkce znamená, že se skrz daně financuje oblast, kde je těch peněz vložených málo (např. školství), anebo se naopak ubírá odtud, kde je těch peněz příliš. (Kubátová, 2017, s. 19)

Podstatou **redistribuční (přerozdělovací) funkce** je větší zdanění bohatších subjektů, které státu umožňuje financování transferů pro chudší subjekty. Dochází tak ke zmírnění rozdílu v příjmech (Vančurová a Zídková, 2022, s. 4). Dobrým příkladem je progresivní daň, kdy subjekt s ročním příjmem převyšujícím 48násobek průměrné mzdy musí částku nad tímto limitem zdanit sazbou 23 %.

Stabilizační funkce se snaží zmírnit cyklické výkyvy v ekonomice, a to tak, že v momentě, kdy země zažívá ekonomický růst, tak občané mají tendenci více utrácet a tím pádem se plní státní rozpočet a stát se vyhne přehřátí ekonomiky. V opačném případě, kdy v zemi dochází k recesi, tak daně slouží jako motor pro nastartování ekonomiky a nastává ten správný čas rozpustit rozpočtové rezervy, které by si stát měl správně dělat v období expanze. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 4-5)

V rámci **stimulační funkce** se stát snaží podpořit podnikání a investice subjektů tím, že jim bude poskytovat daňové úspory. Negativní stimulací je např. vyšší zdanění alkoholických nápojů a cigaret v zájmu omezení jejich spotřeby. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 4)

1.3 Konstruktivní prvky daně

Vančurová se Zídkovou (2022, s. 5) ve své knize udávají jako základní konstrukční prvky:

- **daňový subjekt,**
- **předmět daně,**
- **základ daně,**
- **zdaňovací období,**
- **sazbu daně.**

Bez těchto prvků není možné určit výši vybírané daně.

Doplňující konstrukční prvky při výpočtu daně jsou: slevy na dani, osvobození od daně a odpočty od daně.

1.3.1 Daňový subjekt

„Daňový subjekt je osoba podle zákona povinná strpět, odvádět nebo platit daň“ (Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 302). Daňový subjekt dělíme na plátce a poplatníka.

„Poplatník je daňový subjekt, jehož předmět (zejména příjem nebo majetek) je dani podroben.“ (Vančurová a Zídková, 2022, s. 6)

„Plátce daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou odpovědností.“ (Vančurová a Zídková, 2022, s. 6)

Pro lepší představu, abychom dokázali rozlišit, kdo je plátce a kdo je poplatník, lze uvést příklad, kdy jdeme běžně nakoupit. My jakožto spotřebitel při nákupu produktu platíme daň z přidané hodnoty (dále jen DPH), která už je obsažena v ceně produktu. Jsme tedy poplatníkem, avšak ten, kdo ji nakonec za nás odvádí do veřejného rozpočtu je obchodník – plátce. Dalším podobným příkladem je zaměstnanec a zaměstnavatel. Zaměstnancova mzda je podrobena dani, je tedy poplatníkem, zatímco zaměstnavatel za něj daň spočítá a odvede, je tedy plátcem. Poplatník ale může být zároveň i plátcem daně. Jednalo by se například o živnostníka, který si musí podat daňové přiznání a daň si sám spočítat a odvést.

1.3.2 Předmět daně

„Předmět daně je veličina, ze které se daň vybírá“ (Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 302). Dále ve své publikaci Hrubá Smržová a Mrkývka (2020, s. 302) dělí objekty zdanění do čtyř skupin:

- **hlava,**
- **majetek,**
- **důchod,**
- **spotřeba.**

Předmětem u **daně z hlavy** je daňový subjekt. Je to tedy daň, kterou by měl hradit každý občan žijící na určitém území. Používala se převážně v minulosti, nyní mají v České republice charakter daně z hlavy např. koncesionářské poplatky, místní poplatky za komunální odpad a odvody na zdravotním a sociálním pojištění. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 8)

Jedny z nejstarších daní jsou **daně majetkové**. Do těchto daní spadá daň silniční a daň z nemovitých věcí. Mají svou dlouhou historii především z toho důvodu, že nemovitost je viditelná a těžko se tak před panovníkem nebo státem skryje. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 9)

S **daní ze spotřeby** se setkáváme denně při nákupu zboží či služeb. Daně ze spotřeby se označují také jako nepřímé daně. Lze je dělit na daně všeobecné a selektivní. Všeobecnou daní je DPH, selektivní daň je daň ekologická a spotřební. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 9-10)

Nejmladším předmětem daně je **daň důchodová**, neboli daň z příjmu. Tahle daň se netěší příliš velké popularitě a její velká sazba může být impulsem pro poplatníky k útěku do daňově přijatelnějších zemí. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 9-10)

1.3.3 Základ daně

„Základ daně je předmět zdanění vyjádřený v měrných jednotkách a upravený dle zákonných pravidel.“ (Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 303)

Jedná se o kvantifikovaný předmět daně vyjádřený v peněžních jednotkách (např. koruna česká, euro, britská libra), nebo ve fyzikálních jednotkách (např. m², kus, tuna) (Volkánová

a Klazar, 2013, s. 18). Vančurová se Zídkovou (2022, s. 12) dále zmiňují, že na základě vymezení jednotky základu daně můžeme členit daně na:

- daně stanovené bez vztahu k velikosti základu daně – např. daně z hlavy,
- daně specifické – základ daně je vyjádřen ve fyzikálních jednotkách,
- daně hodnotové – základ daně je vyjádřen v peněžních jednotkách.

Daň lze členit i v závislosti na tom, zdali je základ daně stavová nebo toková veličina. Stavová veličina se stanovuje k určitému okamžiku, datu, situaci (např. u daně z nemovitosti). Toková veličina se stanovuje k určitému (zdaňovacímu) období (např. příjem). (Volkánová a Klazar, 2013, s. 19)

1.3.4 Zdaňovací období

„Zdaňovací období je časový interval, za který nebo na který se základ daně a daň vybírá. Většinou je pravidelný.“ (Volkánová a Klazar, 2013, s. 19)

Běžně je zdaňovacím obdobím kalendářní rok (u přímých daní), avšak u daní ze spotřeby je zdaňovacím obdobím měsíc nebo čtvrtletí. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 13)

1.3.5 Sazba daně

„Sazba daně je algoritmus, jehož prostřednictvím se ze základu daně sníženého od odpočty stanoví velikost daně.“ (Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 304)

Obrázek 1: Druhy sazeb daně
(Vančurová a Zídková, 2022)

Jednotná sazba je sazba, která je pro všechny typy a druhy předmětu daně stejná (např. daň z elektřiny). (Vančurová a Zídková, 2022, s. 15)

Diferencovaná sazba daně se v závislosti na druhu předmětu daně liší, tedy co druh, to jiná sazba daně. Kupříkladu sazba u DPH je rozdělena na: základní sazbu 21 % (většina zboží a služeb), první sníženou sazbu 15 % (potravin) a druhou sníženou sazbu 10 % (léky a knihy). Může se ale lišit i na základě daňového subjektu. U daně z příjmu právnických osob je základní sazba 19 %, u základního investičního fondu sazba činí 5 % a u fondu penzijní společnosti je sazba dokonce 0 %. (Marková, 2022, s. 25; Vančurová a Zídková, 2022, s. 15-16)

Pevná sazba daně se vztahuje k základu daně vyjádřeného fyzikální jednotkou, jedná se tedy o specifický základ daně. Sazba není vyjádřena v procentech, tak jako obvykle, ale v peněžních jednotkách. (Vančurová a Zídková, 2022, s. 16)

Relativní sazba daně se vztahuje k základu daně vyjádřeného peněžní jednotkou, jedná se tedy o hodnotový základ daně. Sazba je vyjádřena v procentech a dělí se na lineární a progresivní. (Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 305)

U **lineární sazby** daně se procento sazby při růstu základu daně nemění. U **progresivní sazby** daně roste procento sazby společně se základem daně. (Hrubá Smržová a Mrkývka, 2020, s. 305)

1.4 Třídění daní

Nejzákladnější dělení daní je dle vazby na důchod poplatníka, a to na daně přímé a nepřímé. (Kubátová, 2017, s. 20)

U **přímé daně** je vždy známo, kdo je tím konkrétním poplatníkem, jehož příjem nebo majetek je dani podroben. Přímá daň zahrnuje daň důchodovou a daň majetkovou. U **nepřímé daně** nevíme, kdo je poplatníkem, který ji zaplatil. (Money Blog, 2021)

Největšími položkami u přímé daně jsou daně z příjmů fyzických a právnických osob. Daň z příjmů fyzických osob se týká osob ekonomicky aktivních s trvalým bydlištěm v ČR nebo těch, kteří se zde obvykle zdržují (rezidentů), potažmo cizinců (nerezidentů), kteří zde nebydlí, ale mají příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR. Předmětem daně jsou příjmy ze závislé činnosti (hrubá mzda), ze samostatné činnosti (podnikání), z kapitálového majetku, z nájmu a ostatní. (Finanční správa, c2013-2023)

Tabulka 1: Výpočet daně z příjmů fyzické osoby

Příjmy ze závislé činnosti § 6	Příjmy ze samostatné činnosti § 7	Příjmy z kapitálového majetku § 8	Příjmy z nájmu § 9	Ostatní příjmy § 10
= Základ daně (součet všech dílčích základů daně)				
- Nezdánitelné části základu dane § 15 a odčitatelné položky § 34				
= Zaokrouhlený základ daně na 100 Kč dolů				
X sazba daně 15 % a 23 % z části základu daně přesahujícího 48násobek průměrné mzdy				
= Daň z příjmů fyzických osob				
- Slevy na dani § 35ba, § 35bb, § 35				
= Daň po uplatnění slev				
- Daňové zvýhodnění na dítě § 35c				
= Daňová povinnost / Daňový bonus				

(vlastní zpracování podle Vachtové, 2020)

Daň z příjmů právnických osob se týká společností (rezidentů) se sídlem v ČR, které mají příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR nebo příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Dále se daňová povinnost týká společností v zahraničí (nerезidentů), kterým plynou příjmy ze zdrojů na území ČR. Základem daně jsou zdanitelné příjmy snížené o daňově uznatelné výdaje. Sazba daně činí 19 %, nejedná-li se o investiční fond (sazba 5 %) nebo o penzijní společnost (sazba 0 %). (Marková, 2022, s. 20, 25, 27)

2 DANĚ A EFEKTIVNOST

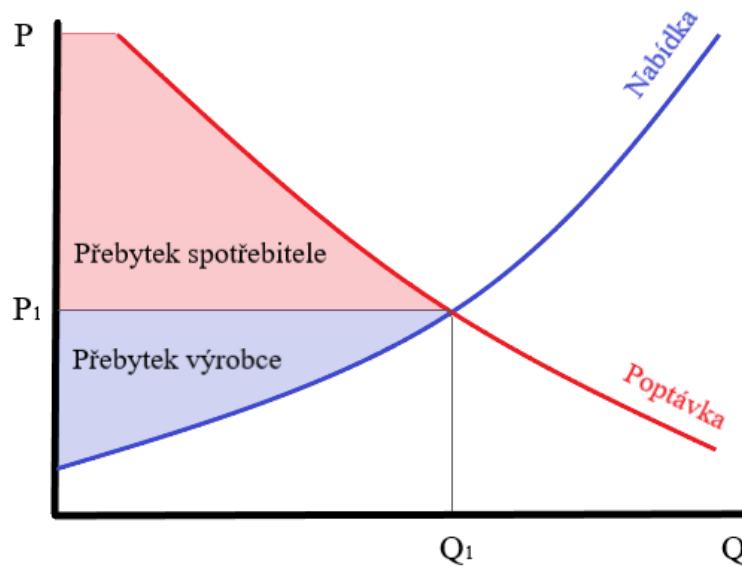
To, co většinu u každého daňového systému zajímá je jeho efektivnost a spravedlnost. Tyto dvě hodnoty jsou si často protichůdné. Obvykle se vláda snaží najít balanc mezi spravedlivým rozdělením daňového břemene a efektivností daňové soustavy. Efektivní daňová soustava je taková, která se snaží vybrat co nejvyšší příjmy při co nejnižších nákladech pro daňového poplatníka. Kromě toho hlavního nákladu poplatníka, což je samotná daň, vznikají ještě další dva náklady, které se vláda snaží minimalizovat, a to ztrátu mrtvé váhy, vyvolanou změnou chování lidí v důsledku zdanění, a administrativní náklady spojené s daňovou povinností poplatníka. (Mankiw, 2018, s. 232 a 242-243)

2.1 Ztráta mrtvé váhy

Pro lepší představení si toho, jak může daň ovlivnit velikost ztráty mrtvé váhy a jaký dopad bude mít na trh, je nutné pochopit změnu prospěchu spotřebitele a výrobce před a po zdanění statku.

2.1.1 Před zdaněním statku

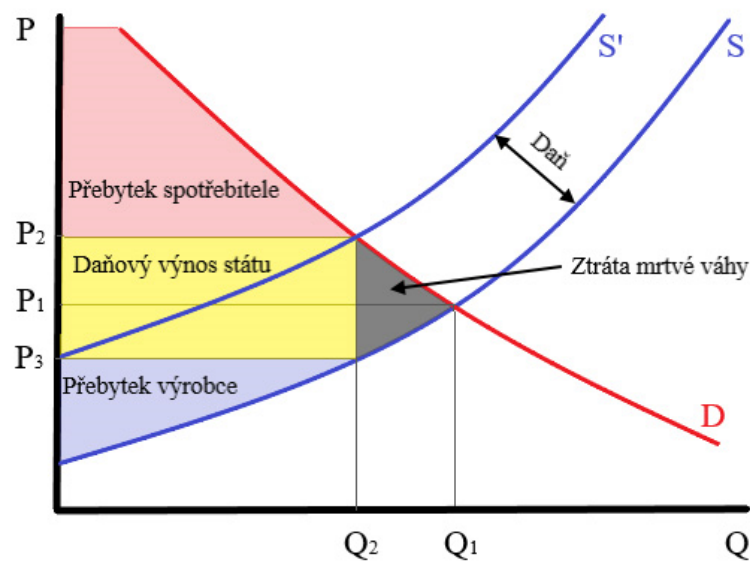
Uvažujme situaci, kdy je tržní cena P_1 určena průsečíkem poptávky a nabídky určitého statku, který není nijak zdaněn. Tržní cena představuje cenu, za kterou výrobce statek prodává a spotřebitel jej nakupuje. Křivka poptávky v grafu č. 1 odráží vývoj ochoty spotřebitele nakupovat stále více statku až do množství Q_1 , kdy další nakoupená jednotka už spotřebiteli nepřináší další užitek. Do té doby má spotřebitel přebytek, je ochoten za statek zaplatit víc, než je jeho skutečná tržní cena P_1 . Nabídková křivka nám ukazuje vývoj nákladů výrobce. Při výrobě většího množství než je Q_1 by výrobce již prodával, protože by prodával za menší cenu než jsou náklady na výrobu statku. Do tohoto množství má výrobce přebytek. Celkový přebytek na tomto trhu je součtem přebytku spotřebitele a výrobce. (Jurečka, 2018, s. 217)

Graf 1: Přebytek spotřebitele a přebytek výrobce
(vlastní zpracování podle Jurečky, 2018)

2.1.2 Po zdanění statku

Vláda se rozhodla zdanit statek, což mělo za důsledek posun nabídkové křivky vlevo nahoru o výši daně (viz graf č. 2). Pro spotřebitele se statek zdraží z ceny P_1 na cenu P_2 a tím pádem přestane statek tolik poptávat. Výrobce je nucen snížit produkci na množství Q_2 a dostane zapláceno pouze cenu P_3 . Snížil se přebytek jak spotřebitele, tak i výrobce. Na druhou stranu stát zvýšil své příjmy o daň, jejíž velikost se dá spočítat jako součin výše daně a množství Q_2 , v grafu se jedná o žlutý obdélník. Zajímavé ale je, že se zmenšil celkový přebytek na trhu o šedě vyznačený trojúhelník. Jde o ztrátu mrtvé váhy, kdy se neuskuteční obchod mezi spotřebitelem a výrobcem. Spotřebitel není schopen přistoupit na novou cenu statku zvýšenou o daň. (Mankiw, 2012, s. 156-160)

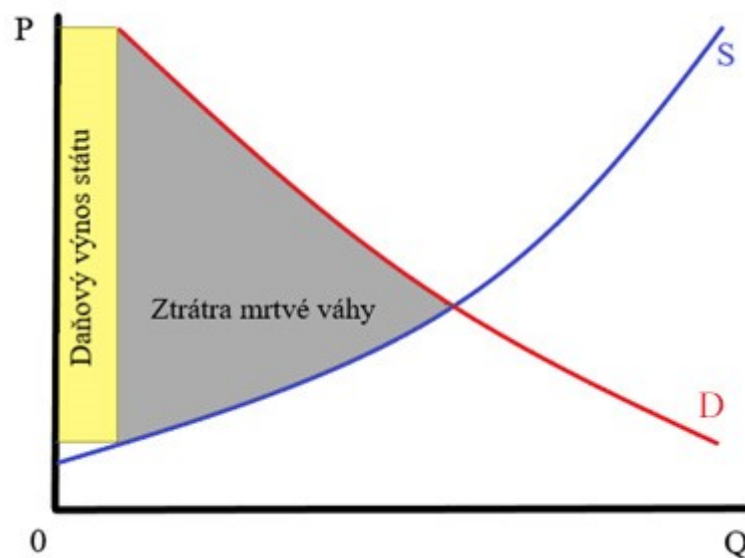

Graf 2: Celkový přebytek po zdanění statku
(vlastní zpracování podle Kubátové, 2018)

2.1.3 Faktory ovlivňující velikost ztráty mrtvé váhy

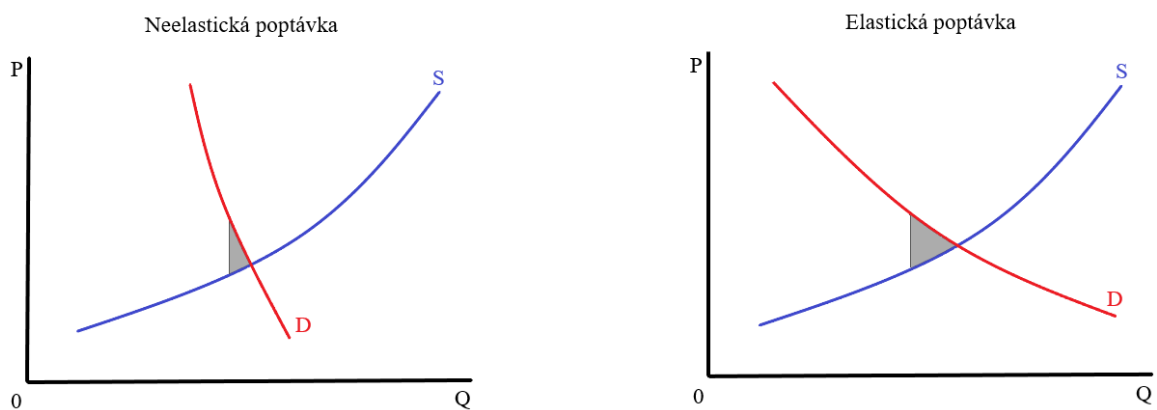
Velikost ztráty mrtvé váhy je samozřejmě ovlivněna výší daně, ale taky cenovou elasticitou nabídky a poptávky.

Čím vyšší je daň, tím vyšší je velikost ztráty mrtvé váhy. A co víc, ztráta mrtvé váhy roste rychleji než výše daně. Je to tím, že ztráta mrtvé váhy představuje obsah trojúhelníku, a když zdvojnásobíme výši daně, tedy základnu trojúhelníku, tak se zdvojnásobí i výška trojúhelníku, a tím se celá ztráta mrtvé váhy zčtyřnásobí. Ačkoliv s vyšší daní roste ztráta mrtvé váhy, samotný daňový výnos státu se začne od určitého bodu zmenšovat (viz graf č. 3). Na tento problém již v minulosti upozornil Arthur Laffer, po němž je pojmenována Lafferova křivka. Laffer tvrdil, že vysoké daně oslabují motivaci lidí k práci a úsporám a zvětšují se daňové úniky. Graf č. 3 ukazuje situaci, kdy při tak vysoké dani spotřebitelé ztratili zájem statek kupovat a výrobci jej prodávat, tím se zmenšil objem trhu a zvětšila ztráta mrtvé váhy. (Holman, 2011, s. 615; Mankiw, 2012, s. 163-165)

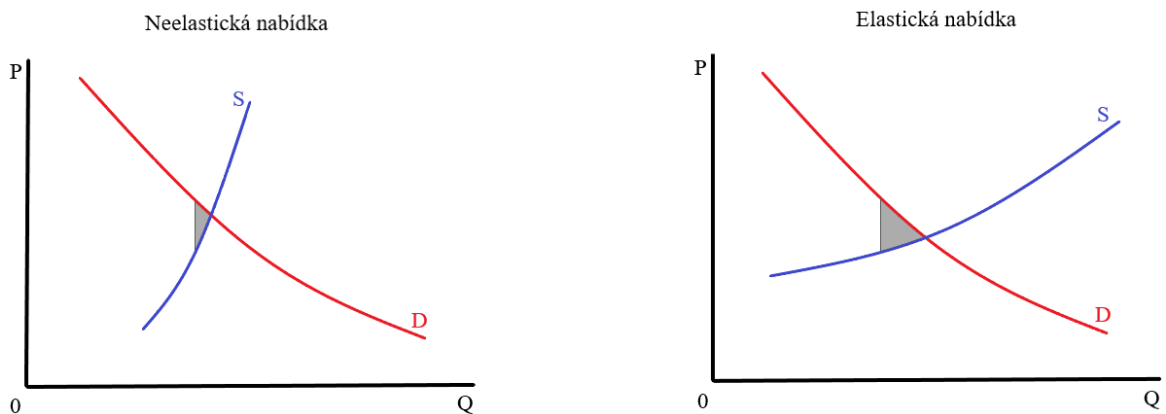
Graf 3: Ztráta mrtvé váhy při vysokém zdanění
(vlastní zpracování podle Mankiwa, 2012)

Dalším faktorem ovlivňujícím velikost mrtvé váhy je cenová elasticita nabídky a poptávky. Cenová elasticita poptávky nám říká, o kolik procent se zvýší či sníží poptávané množství statku při jeho procentuální změně ceny. Elastická poptávka je charakteristická tím, že změna ceny vyvolá poměrně velkou změnu poptávaného množství statku. Příkladem elastické poptávky mohou být určité potraviny (např. vanilková zmrzlina, máslo, kofola), elektronika nebo třeba dopravní služby. Neelastická poptávka je pravým opakem, kdy změna ceny má vcelku malý vliv na množství poptávaného zboží. Jedná se například o léky, pohonné hmoty nebo tabákové výrobky. Čím větší je elasticita, tím více se křivka blíží horizontální podobě a jak je patrné z grafu č. 4, větší elasticita znamená i větší ztrátu mrtvé váhy. (Jurečka, 2018, s. 113-116; Mankiw, 2012, s. 90-91 a 160-162)

Graf 4: Velikost ztráty mrtvé váhy při neelastické a elastické poptávce (vlastní zpracování podle Mankiwa, 2012)

Cenová elasticita nabídky nám říká, o kolik procent se zvýší či sníží nabízené množství statku při jeho procentuální změně ceny. Nabídka je elastická, když se změna ceny statku výrazně odráží v množství, které jsou výrobci ochotni nabídnout na trh. Nabídka může být elastická u zemědělských produktů, průmyslového zboží nebo u textilních produktů. Nabídka je neelastická v momentě, kdy změna ceny statku má jenom malý vliv na změnu nabízeného množství statku na trhu. Nabídka může být neelastická u produktů jako jsou léky, tabákové výrobky nebo pohonné hmoty. U nabídkové křivky, stejně jako u té poptávkové, platí, že čím více je elastická, tím větší je ztráta mrtvé váhy. U grafu č. 5 můžeme vidět, jak se ztráta mrtvé váhy (obsah šedého trojúhelníku) mění v závislosti na elasticitě nabídky při stejné výši daně a stejné poptávkové křivce. (Jurečka, 2018, s. 252-254; Mankiw, 2012, s. 160-162)

Graf 5: Velikost ztráty mrtvé váhy při neelastické a elastické nabídce (vlastní zpracování podle Mankiwa, 2012)

2.2 Administrativní zátěž

Administrativní zátěž je další ukázkou neefektivnosti, kterou daňová soustava má. Je to veškerý čas a náklady, které jsou ve veřejném sektoru vynaloženy na správu daní a v soukromém sektoru na přiznání daně. (Kubátová, 2017, s. 45)

2.2.1 Přímé administrativní náklady

Přímé administrativní náklady se pojí s veřejným sektorem. Nejde jen o náklady na správu daní, ale i o náklady dalších sektorů, které s daňovým systémem souvisí, například náklady na služby soudnictví pro správce daně a náklady statistického úřadu na pořízení informací pro daňové úřady. Vzhledem k tomu, že se jedná o náklady vynaložené státem, jsou vcelku lehce zjistitelné. Jejich výše se odvíjí od celkového počtu všech možných daní, jejich složitosti, sazeb apod. (Kubátová, 2017, s. 45)

2.2.2 Nepřímé administrativní náklady

Administrativní náklady nepřímé, zvané též vyvolané, se pojí se soukromým sektorem. Kromě peněz, které občan vynaloží na splnění své daňové povinnosti, se náklady rozumí i čas, který při této činnosti stráví. Výše vyvolaných nákladů se taktéž odvíjí od složitosti daně, změn v daňovém systému apod., jenže tyto náklady nejsou tak snadno vyčíslitelné jako přímé administrativní náklady, protože jde jen těžko odhadovat, kolik času a peněz občan věnuje na plnění své daňové povinnosti. Platí také to, že čím menší podnikatel, tím větší zátěž pro něj tyto vyvolané náklady představují. Pro snížení svých administrativních povinností mohou podnikatelé za určitých podmínek využít paušální daň. Takový živnostník nemusí podávat daňové přiznání a většinou i ušetří na dani několik tisíc. Další snahou o snížení administrativní zátěže pro podnikatele je od roku 2023 možnost daňového přiznání online, kdy podnikatel může podat přiznání elektronicky skrz svou datovou schránku nebo přes portál MOJE daně. (Gola, 2023; Kubátová, 2017, s. 45-46)

2.3 Daně a spravedlnost

Spravedlnosti u daní se snažíme dosáhnout oprávněným rozdělením daňového břemene. Jenže to, co je pro jednoho spravedlivé, je pro druhého nespravedlivé. Existují různé úhly pohledu, dle kterých kritérií by měli občané platit daně. Při úvaze nad daňovou spravedlností vycházíme v zásadě ze dvou principů: princip užitku a princip schopnosti platit.

2.3.1 Princip užitku

Některý občan využívá veřejné statky více, jiný zase méně, a princip užitku říká, že ten, kdo tyto statky využívá k svému prospěchu více, by měl také více platit na daních. Například lidé s motorovým vozidlem platí daň za pohonné hmoty. Tato vybraná daň je pak v některých státech použita k údržbě a výstavbě silnic, jde tedy o aplikaci principu užitku. Podobně je to i s bohatým obyvatelstvem, které disponuje větším majetkem a často se stává cílem krádeží, které musí řešit policie. Bohatí tedy více využívají tuto službu než méně majetní občané, a na základě principu užitku by měli také více platit za tyto služby. (Mankiw, 2018, s. 236)

2.3.2 Princip schopnosti platit

Myšlenkou tohoto principu je, že občan by měl platit na dani tolik, kolik je schopen zaplatit vzhledem ke svým příjmům a jiným okolnostem. V souvislosti s tímto principem se zmiňuje vertikální a horizontální spravedlnost. (Mankiw, 2018, s. 237)

2.3.3 Vertikální spravedlnost

Spravedlivé by bylo, kdyby ten, kdo má vyšší příjmy, platil i vyšší daň. Otázkou je, jak této spravedlnosti dosáhnout. Nabízí se tři daňové systémy: proporcionální, regresivní a progresivní. U proporcionální daně platí poplatník stejné procento ze svého příjmu, neohledně na výši příjmu. Dejme tomu, že subjekt „A“ má příjem 20 000 Kč a subjekt „B“ 80 000 Kč. Oba musí zaplatit stejný podíl, kupříkladu 10 %. Subjekt „A“ zaplatí na dani 2 000 Kč a subjekt „B“ 8 000 Kč. Vertikální spravedlnost byla dodržena, subjekt s vyšším příjmem platí vyšší daň. Regresivní daň subjektu s vyšším příjmem snižuje podíl, který musí na dani ze svého příjmu zaplatit. Zůstaňme u předchozího příkladu, ale snižme zámožnějšímu subjektu „B“ podíl, který musí ze svého příjmu zaplatit, na 5 %. I přestože subjekt „B“ platí menší podíl z příjmu než subjekt „A“, zaplatil vyšší daň (4 000 Kč). Třetí systém – progresivní, je protikladem regresivního, kdy bohatší subjekt platí i vyšší podíl na dani ze svého příjmu. Ani jeden z těchto systémů není spravedlivější než ten druhý, zkrátka je zde spravedlnost subjektivní. (Mankiw, 2018, s. 237)

2.3.4 Horizontální spravedlnost

Princip horizontální spravedlnosti je uvalit stejnou daň na poplatníky se stejným příjmem, neboli stejnou platební schopností. Z hlediska spravedlnosti však tato záležitost není tak jednoduchá. Poplatníci sice mohou mít stejný příjem, ale obvykle mají různé nezbytné výdaje. Výslednou zaplacenou daň jim mimo jiné ovlivní i odčitatelné položky a slevy na dani. Určení jejich platební schopnosti tedy nemusí být tak jednoduché, a uvalení daně pro osoby se stejným příjmem nemusí být spravedlivé. (Mankiw, 2018, s. 239)

3 ROLE DANÍ VE VEŘEJNÝCH ROZPOČTECH

Daňové příjmy jsou ve veřejných rozpočtech klíčovým zdrojem financování státních výdajů. Vzhledem k tomu, že rozpočty hrají důležitou roli v ekonomickém růstu a stabilitě, je důležité porozumět, jak daně přispívají k financování veřejných služeb, jaké jsou různé druhy daní a jaký je jejich vliv na chování jednotlivců a společnosti. V této kapitole je analyzován podíl daní na příjmech veřejných rozpočtů, specifický druh daní určen ke snížení efektu negativních externalit – Pigouovy daně, a problém černého pasažera v rámci bezplatného užívání veřejných statků.

3.1 Podíl daní na příjmech veřejných rozpočtů

Součástí veřejných rozpočtů je státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí, veřejné fondy, rozpočty zdravotních pojišťoven a rozpočty příspěvkových organizací a organizačních složek. Tím nejdůležitějším rozpočtem je rozpočet státní, který vláda sestavuje na každý rok. (Jurečka, 2017, s. 209)

Státní rozpočet je finanční plán hospodaření státu. Představuje bilanci příjmů a výdajů. Kromě investic má stát výdaje spojené se státní správou, školstvím, zdravotnictvím, sociálním zabezpečením, kulturou a obranou země. Tyto výdaje musí být hrazeny z veřejných příjmů. (Jurečka, 2017, s. 212-213; Ministerstvo financí České republiky, 2023)

Hlavním příjmem jsou pro stát daně. Vláda zdaněním přesouvá peněžní prostředky ze soukromého sektoru (od domácností a firem) do sektoru veřejného (Jurečka, 2017, s. 213-214). Černohorský (2020, s. 427) ve své publikaci rozlišuje běžné příjmy a kapitálové příjmy. Do běžných příjmů zařazuje daňové a nedaňové příjmy. Daňovými příjmy se rozumí přímá a nepřímá daň, ale také pojistné na sociální zabezpečení. Nedaňovými příjmy především různé poplatky a příjmy z vlastní činnosti. Kapitálové příjmy jsou tvořeny prodejem dlouhodobého majetku nebo prostřednictvím dotací a transferů, např. z fondů Evropské unie.

Tabulka 2: Příjmy státního rozpočtu ČR v letech 2018 – 2022 (v mil. Kč)

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy celkem	1 403 918	1 523 222	1 475 479	1 487 237	1 624 407
Daňové příjmy	1 240 371	1 315 706	1 258 739	1 294 909	1 427 349
Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	263 998	287 980	262 455	238 177	275 138
Daně ze zboží a služeb v tuzemsku	438 258	450 047	442 625	448 659	498 680
Daně a poplatky z vybraných činností a služeb	9 934	10 275	10 327	12 775	14 455
Daně a cla za zboží a služby ze zahraničí	1	0	1	1	0
Majetkové daně	13 636	13 875	2 803	-55	56
Povinné pojistné	513 307	551 710	540 523	595 494	637 681
Ostatní daňové příjmy	1 238	1 818	6	-142	1 340
Nedaňové příjmy	23 514	21 505	20 164	33 084	31 810
Kapitálové příjmy	17 631	18 730	21 410	18 461	19 405
Přijaté transfery	122 402	167 282	175 167	140 784	145 842

(vlastní zpracování podle MONITOR, c2018-2022)

Tabulka 3: Podílové vyjádření příjmů státního rozpočtu ČR v letech 2018 – 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy celkem	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Daňové příjmy	88 %	86 %	85 %	87 %	88 %
Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	21 %	22 %	21 %	18 %	19 %
Daně ze zboží a služeb v tuzemsku	35 %	34 %	35 %	35 %	35 %
Daně a poplatky z vybraných činností a služeb	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Daně a cla za zboží a služby ze zahraničí	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Majetkové daně	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Povinné pojistné	41 %	42 %	43 %	46 %	45 %
Ostatní daňové příjmy	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Nedaňové příjmy	2 %	1 %	1 %	2 %	2 %
Kapitálové příjmy	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Přijaté transfery	9 %	11 %	12 %	9 %	9 %

(vlastní zpracování podle MONITOR, c2018-2022)

Tabulka č. 1 ukazuje vývoj příjmů státního rozpočtu v posledních pěti letech. Je patrné, že v letech 2020 – 2021 došlo k poklesu příjmů z důvodu pandemie. V roce 2022 došlo k růstu příjmů, jednak díky konci pandemie, ale také vinou velkého nárůstu inflace. V tabulce č. 2 lze zpozorovat, že ve sledovaných letech 85 – 88 % celkových příjmů tvoří

daně. Největší položkou je povinné pojistné, což zahrnuje pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Následuje daň ze zboží a služeb v tuzemsku (především DPH a spotřební daň) a daň z příjmů, zisku a kapitálových výnosů (daň z příjmů fyzických a právnických osob). Přibližně desetinu všech příjmů tvoří přijaté transfery.

Po státním rozpočtu mají největší podíl na veřejných rozpočtech místní rozpočty – rozpočty krajů a obcí. Jejich podíl na veřejných rozpočtech činí až 30 %. Největším příjmem jsou opět daně, ty tvoří až 2/3 veškerých příjmů. Z hlediska obcí se vybírají daně svěřené a sdílené. Daně svěřené jsou příjmem obce, který putuje do jejího rozpočtu. Jde třeba o daň z nemovitých věcí, kdy obec tuto daň inkasuje od poplatníků vlastnících pozemky, stavby nebo jednotky na území obce. Obce mohou výnos ze svěřených daní do jisté míry ovlivnit. To však neplatí u daně sdílené, kde obec dostane jen určitý podíl z vybrané daně, zbytek je přerozdělen mezi ostatní veřejné rozpočty. Takovou daní je kupříkladu DPH. Desetinu příjmů místních rozpočtů tvoří nedaňové příjmy (např. poplatky, příjmy z pronájmu atd.), u kterých má obec nebo kraj tu výhodu, že jejich výši nebo strukturu mohou ovlivnit. (Černohorský, 2020, s. 430-431)

3.2 Pigouovy daně

Pigouovy daně, neboli opravné daně, jsou jedním ze způsobů, jak snížit efekt negativních externalit. (Mankiw, 2018, s. 196)

Jurečka (2018, s. 339) definuje externalitu jako „situaci, kdy nejsou v cenách produktů nakupovaných a prodávaných na trzích zohledněny všechny náklady a užitky vznikající při výrobě nebo spotřebě daných produktů.“

V praxi by se dalo říct, že externality jsou nějaké jevy, které na nás působí, přičemž nejsme dobrovolně jejich účastníkem. Řekněme, že bydlíme v blízkosti továrny, která svou činností znečišťuje ovzduší, které pak dýcháme. Nebo se snažíme spát, ale pod okny slyšíme hulákat podnapilé spoluobčany. Jedná se o tzv. **negativní externality**. Navzdory tomu, že se na těchto aktivitách nepodílíme, je na nás přenesena část jejich nákladů. Náklady se zde nerozumí jenom finanční prostředky, ale i snížení našeho blahobytu a životního komfortu. Existují i **pozitivní externality**, které nám přinášejí užitek. Třeba když firma vyvine nový materiál, tak v rámci patentové ochrany z toho sice bude mít velký prospěch, ale ještě větší prospěch z toho bude mít celá společnost, která díky němu bude moci zlepšit své produkty. Jde o tzv. efekt přelévání. Dalším příkladem pozitivní

externality může být očkování. Z očkování netěží jenom samotní naočkovaní, ale i neočkovaní, protože čím víc lidí je kolem nich očkovaných, tím menší riziko pro ně, že na ně bude nemoc přenesena. (Jurečka, 2018, s. 339-340)

Hlavním problémem externalit je tedy přenesení části soukromých nákladů nebo výnosů na společnost bez jakéhokoliv postihu. Negativní externality produkují větší množství, než je požadované společenské optimum. Naopak pozitivní externality produkují menší množství, než je společností žádáno. (Jurečka, 2018, s. 341; Mankiw, 2018, s. 194)

Řešení se nabízí několik. Pokud externality působí na úzký okruh lidí, tak se často dají vyřešit dohodou mezi zúčastněnými subjekty. Uvedme si příklad, kdy máme dva sousedy – Davida a Tibora. David vlastní kočku a ta denně chodí na Tiborovu zahradu, kde mu ledacos poškrábe. Tibor chce tento problém vyřešit a uzavře s Davidem dohodu, aby kočku prodal. Ten na to za jistých podmínek kývne a Tibor má pokoj. Toto je klasický příklad **Coaseova teorému**, kdy se zúčastněné strany dokáží jednoduše dohodnout bez transakčních nákladů, tedy nákladů spojených s vyjednávacím procesem. Pokud by David a Tibor mluvili různými jazyky, bylo by zapotřebí vynaložit náklady na tlumočníka. Stejně tak, pokud by se chtěli soudit, vynaložili by transakční náklady na právníky. (Jurečka, 2018, s. 343; Mankiw, 2018, s. 203-204)

Působí-li externality na větší skupinu subjektů, dojít k domluvě se stává velmi obtížným a musí zasáhnout vláda, která bude působit jako zástupce poškozené strany. Častým příkladem takové negativní externality je znečištění produkované továrnami. Vláda tuto negativní externalitu řeší zpravidla dvěma způsoby – regulacemi a Pigouovými daněmi. Na továrny je takhle přenesena část externích nákladů, které by při nečinnosti vládních zásahů nesly nezúčastněné subjekty. (Jurečka, 2018, s. 343 a 345; Mankiw, 2018, s. 196)

Regulace negativních externalit se provádí stanovením maximálních možných limitů produkovaného znečištění nebo stanovením vstupů a samotného výrobního postupu při výrobě. (Mankiw, 2018, s. 196)

Pigouovy daně se dle ekonomů jeví jako efektivnější, protože u regulace se náklady na snížení znečištění u jednotlivých továren liší, zatímco v případě zavedení daně si továrny právo na znečišťování „kupují“. Čím víc znečišťují, tím víc platí. Továrna tak stojí před volbou, jestli vynaloží náklady na snížení produkovaného znečištění, nebo radši zaplatí daň. Daň je taktéž pro továrny podnětem k zavedení šetrnějšího výrobního postupu. Protikladem opravných daní jsou opravné dotace sloužící k podpoře pozitivních externalit.

Jak daněmi u negativních externalit, tak dotacemi u pozitivních externalit se snažíme o totéž – o přiblížení se ke společenskému optimu. (Jurečka, 2018, s. 345; Mankiw, 2018, s. 196-197)

3.3 Problém černého pasažéra

Za černého pasažéra se označuje ten, kdo čerpá veřejný statek, avšak za jeho užívání nikterak neplatí. Veřejný statek je charakteristický tím, že není rivalitní a vylučitelný ze spotřeby. Nerivalitní statek je takový statek, jehož spotřeba nemá vliv na možnost jeho spotřeby dalším účastníkem. Podstatou problému černého pasažéra je zejména nevylučitelnost statku, tzn. že neplátce nemůže být vyloučen ze spotřeby statku, většinou z toho důvodu, že to ani není možné nebo je to velmi nákladné. Typickým příkladem je využívání pouličního osvětlení. Osvětlení neslouží pouze tomu, kdo za něj platí, a vyloučení ze spotřeby v případě neplátce je nemožné, lampa nepozná, jestli pod ní stojí plátce či neplátce. (Jurečka, 2018, s. 348; Špalek, 2011, s. 17-20)

Jelikož černého pasažéra nejde vyloučit ze spotřeby, je pro soukromé podnikatele nemožné nabízet veřejné statky, jedinou možností je najmutí podnikatele vládou, přičemž vláda zajistí financování statku výběrem daně. Dalo by se říct, že problém černého pasažéra je podnícen vznikem pozitivních externalit, kdy účastník nechce nijak platit za užitek, který z pozitivní externality má. (Mankiw, 2018, s. 214)

4 ZHODNOCENÍ TEORETICKÝCH KONCEPTŮ Z HLEDISKA SMYSLUPLNOSTI ZÁMĚRU EET

Záměrem zavedení EET bylo zlepšit výběr daní a narovnat podnikatelské prostředí. Jenže samotné způsoby naplnění těchto záměrů se nemusely vždy jevit natolik efektivní a spravedlivé, jak tomu bylo původně zamýšleno. Jednou z neefektivností EET bylo zvýšení administrativní zátěže pro podnikatele a státní správu.

4.1 EET z hlediska efektivity a spravedlnosti

Dušek (2017, s. 19) cituje tehdejší vyjádření Ministerstva financí k zavedení EET: „Daně nezvyšujeme, raději lépe vybírejme.“

Větší efektivnosti při výběru daně se vláda snažila docílit v případě podnikatelů, jejichž tržby pomocí EET kontrolovala. Právě díky kontrole tržeb se měla efektivita výběru daně zvýšit. Dohlížení na dodržování EET měly na starost orgány Finanční správy ČR (tj. finanční úřady), ale také orgány Celní správy ČR. Avšak v případě, kdy některý z jiných státních orgánů při výkonu své působnosti odhalil porušování povinností při evidenci tržeb, byl povinen tuto skutečnost nahlásit příslušným orgánům pověřeným k prověřování evidence tržeb. Například když Česká obchodní inspekce při kontrolním nákupu nedostala účtenku, tak tohle pochybení nahlásila finančnímu či celnímu úřadu. Kontrolní činnosti v „terénu“ předcházela vyhledávací činnost, kdy se vyhodnocovala získaná data a v případě nesrovnalosti se u podnikatele provedla kontrola. Kontrola mohla probíhat několika způsoby. V případě ověření vystavování a předávání účtenek mohla být kontrolní činnost provedena anonymním vizuálním pozorováním. Dále mohly úřední osoby pořizovat zvukové a obrazové záznamy šetření, ale to jen v případě, kdy o tom byl poplatník obeznámen. Mimo pozorování se často prováděly kontrolní nákupy. Úřední osoba během nákupu vystupovala jako zákazník a sledovala, zda poplatník zaevidoval tržbu a vystavil a předal účtenku se všemi zákonem stanovenými údaji. Ke kontrole evidovaných tržeb byli podnikání i samotní zákazníci. K tomu sloužila tzv. účtenková loterie, která nabádala zákazníky k ověřování pravosti účtenek na daňovém portálu. Mimo peněžité výhry bylo možné vyhrát i věcné ceny, například automobil. (Hajdušek a Vodička, 2017, s. 119-128)

Záměrem EET bylo mj. narovnaní podnikatelského prostředí. Mělo se zabránit tomu, aby nepoctiví podnikatelé, kteří neodvádí řádně daně, neměli výhodu nad poctivými podnikateli. Šlo tedy o nastolení určité spravedlnosti. Postupem času se měla EET stahovat

na všechny podnikatele. Avšak je otázkou, zdali je spravedlivé zatěžovat evidencí tržeb všechny podnikatele bez jakýchkoliv výjimek. Pro poctivé podnikatele se EET jeví pouze jako obtíž, zvláště pro ty, kteří přijímají většinu svých plateb bezhotovostně. Pro řadu podnikatelů je EET znakem nedůvěry ze strany státu a může v nich vzbuzovat dojem, že je na ně nahlíženo jako na zloděje. (Fendrych, 2016)

4.2 Zvýšení administrativní zátěže

Za vedlejší efekt zavedení EET by se dalo považovat zvýšení administrativní zátěže jak na straně státní správy, tak na straně podnikatelů. Ze zprávy Nejvyššího kontrolního úřadu – NKÚ (2019a) k tématu daní v České republice za roky 2014 až 2017 vyplývá, že plnění daňových povinností v roce 2017 trvalo 230 hodin, oproti průměru EU, který činil 161 hodin. NKÚ (2019a) konstatuje, že výběr daní se sice zlepšil, avšak tento faktor se přisuzuje ekonomickému růstu země, a přínos EET se nedal jednoznačně určit. Dále je ve zprávě uvedeno, že elektronizace správy daní neměla vliv na snížení administrativní zátěže pro správce daní ani pro daňové subjekty. NKÚ (2019a) hodnotí daňový systém ČR jako složitý a náročný pro administrativu, obdobně se k ČR vyjádřila OECD.

Velkou vlnu nevole vyvolal začátkem února 2020 představený formulář pro živnostníky, kteří spadají do tzv. zvláštního režimu evidence tržeb. Zvláštní režim mohli využít neplátcí DPH, kteří nemají více než 2 zaměstnance a jejich příjmy nepřesahují 600 tisíc korun ročně. Jednalo se o papírovou verzi EET, kde podnikatelé mohli evidovat tržby na speciálních účtenkách. Problémem představeného formuláře bylo to, že obsahoval až 540 políček a musel být vyplňován každé čtvrtletí. Kritiku tehdejší ministerstvo financí vyslechlo a vydalo nový formulář, který byl o poznání jednodušší. (Hovorka, 2020; Vaverková, 2020)

Příchodem koronaviru a lockdownů v březnu 2020 byla EET pozastavena, ministerstvo financí argumentovalo snížením administrativní zátěže pro podnikatele, čímž přiznalo jednu z neefektivností, kterou EET má. Příchodem nové vlády se EET k novému roku (2023) zrušila, vláda ji označila za zbytečný náklad pro stát a zátěž pro podnikatele. (Deník.cz, 2022; Šustr, 2021)

4.3 Jaké problémy EET neřeší

Jedním z výše popsaných témat, které EET neřeší, jsou negativní externality. Důvodem je to, že tento problém vyžaduje zcela jiné řešení, a tj. regulace či zdanění pomocí Pigouových daní. Ve své podstatě můžeme u EET a Pigouových daní najít jistou podobnost. Oba tyto koncepty se snaží snížit působení negativních vlivů na společnost. EET se snaží snížit rozsah šedé ekonomiky, zatímco Pigouovy daně se snaží snížit výskyt negativních externalit. A co víc, oba koncepty svým působením zvyšují veřejný rozpočet. Dalo by se říct, že jejich záměr je stejný.

Dalším problémem, co EET neřeší, je ztráta mrtvé váhy. EET a ztráta mrtvé váhy jsou si ve skutečnosti tak trochu protichůdné. Ztráta mrtvé váhy představuje úbytek přebytku spotřebitele a výrobce zapříčiněný zdaněním statku. Jde o obchod, který se mezi spotřebitelem a výrobcem neuskuteční, protože spotřebitel nemá zájem o dražší zdaněný statek. Ve výsledku jde o ztrátu efektivity trhu. Na druhé straně se EET snaží zefektivnit výběr daní. Jenže už to samotné zdanění statku vytváří neefektivitu. Spotřebitel často vyhledá nepoctivého podnikatele, od kterého si pořídí nezdaněný statek levněji. Kdežto EET se snaží tohoto nepoctivého podnikatele přinutit k evidování svých hotovostních tržeb. Jinými slovy, v důsledku zdanění vznikne neefektivnost v podobě ztráty mrtvé váhy a EET svým způsobem tlačí na nepoctivé podnikatele, aby své statky zdanily, a tím vytvořily nové náklady mrtvé váhy.

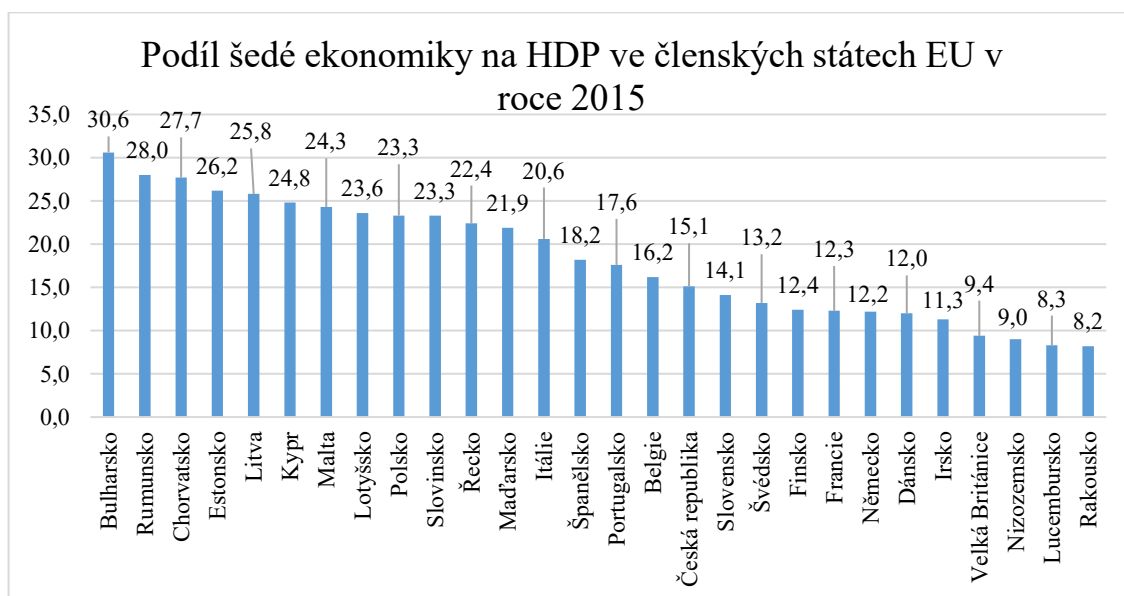
II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ELEKTRONICKÁ EVIDENCE TRŽEB A JEJÍ PRŮBĚH

Elektronická evidence tržeb se stala v posledních letech velmi diskutovaným tématem. Tento systém byl zaveden ze strany veřejného sektoru s cílem snížit daňové úniky a zlepšit hospodaření státu. Od samého začátku se okolo EET objevovaly různé kontroverze a debaty ohledně nákladů pro podnikatele, sankcí za přestupky, či dokonce o účinnosti samotného systému.

5.1 Zdůvodnění zavedení EET ze strany veřejného sektoru

Podle Ministerstva financí ČR je krácení tržeb přijímaných v hotovosti v některých oblastech podnikání na denní bázi a kontrolní mechanismy a počet kontrolních pracovníků finančních úřadů není schopen tomuto jednání zabránit či předcházet. Nevykázané příjmy jsou odhadnuty na 170 miliard Kč ročně. Právě systém EET by měl být tou správnou odpovědí na omezení rozsahu šedé ekonomiky. Tehdejší ministr financí Andrej Babiš si od systému slibuje výnos navíc v hodnotě až 12 miliard ročně, a to jen za pohostinství a obchod (1. a 2. fáze). (Babiš, 2015, s. 23; Hajdušek a Vodička, 2017)

Graf 6: Podíl šedé ekonomiky na HDP ve členských státech EU v roce 2015 (vlastní zpracování podle Schneider, Rackowski a Mróz, 2015)

Babiš (2015, s 26.) dále ve své brožuře obhajuje zavedení EET a naráží na to, že i takové Švédsko, které má nižší odhadovaný podíl šedé ekonomiky na HDP si dovolilo zavést obdobný systém evidence tržeb. Nebo Rakousko, které má odhadovanou míru šedé ekonomiky skoro dvakrát menší než ČR, hodlá zavést evidenci tržeb.

Ze zprávy OECD (2014), zabývající se šedou ekonomikou, vyplývá že v ČR v roce 2012 docházelo k nejvíce daňovým únikům v oblasti:

- stavebnictví (1,8 % HDP),
- velkoobchodů, maloobchodů a oprav vozidel (1,5 % HDP),
- výroby (1 % HDP),
- ubytování a stravování (0,8 % HDP),
- Zemědělství, lesnictví a rybolov (0,8 % HDP).

Během svého působení se EET ze zmíněného seznamu dotýkala pouze velkoobchodů, maloobchodů, oprav vozidel, ubytování a stravování. Přičemž nejvyšší podíl daňových úniků se přičítá právě stavebnictví, které mělo být podrobena evidenci tržeb ve třetí (NACE 41 a 42) a čtvrté (NACE 43) fázi.

5.2 Fungování systému

Povinnost evidovat tržby se vztahovala na poplatníka daně z příjmů fyzických osob a poplatníka daně z příjmu právnických osob.

Poplatníkem daně z příjmu fyzických osob jsou:

- živnostníci (obchodník, zemědělec, restaurátér, kadeřnice atd.),
- pronajímatelé bytu (pokud jsou součástí nájmu i jiné služby),
- umělecké činnosti (herec, hudebník, tanečník atd.),
- jiná povolání (advokát, lékař, zubař atd.).

(Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 10)

Poplatníkem z příjmu právnických osob je: právnická osoba, organizační složka státu, podílový fond, podfond akciové společnosti, fond penzijní společnosti atd. (Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 11)

„Evidovanou tržbou je dle § 4 odst. 1 zákona o evidenci tržeb platba, která splňuje formální náležitosti pro evidovanou tržbu a která zakládá rozhodný příjem. Evidovaná tržba je tak celá platba, která takový rozhodný příjem založila. Pokud zákon o evidenci tržeb nestanoví jinak (např. v § 4 odst. 2), je posuzovaná transakce považovaná za

evidovanou tržbu pouze při naplnění podmínek obou znaků.“ (Manuál elektronické evidence tržeb, 2016, s. 7)

Formální náležitosti splňuje tržba, která je realizována:

- v hotovosti,
- prostřednictvím prostředků, které jsou určeny pouze k zaplacení zboží nebo služeb v prostorách využívaných vydavatelem prostředku nebo zboží nebo služeb úzce vymezenému okruhu dodavatelů anebo k zaplacení úzce vymezeného okruhu zboží nebo služeb (např. elektronické peněženky, čipové karty, kupóny, vouchery a podobné prostředky, které se zpočátku musí „nabít“ a pak se z nich nabitý kredit čerpá)
- šekem,
- směnkou,
- v jiných formách, které mají charakter obdobný předchozím formám (např. dárkové karty, poukázky, stravenky, bitcoiny aj.)

Dřív se evidovala i platba kartou, avšak Ústavní soud rozhodl, že tyto platby jsou lehce dohledatelné a od 1. 3. 2018 se platba kartou EET netýkala. (Etržby, c2016-2023a)

Rozhodný příjem je u fyzických a právnických osob příjem plynoucí ze samostatné činnosti (podnikání), s výjimkou příjmu, který:

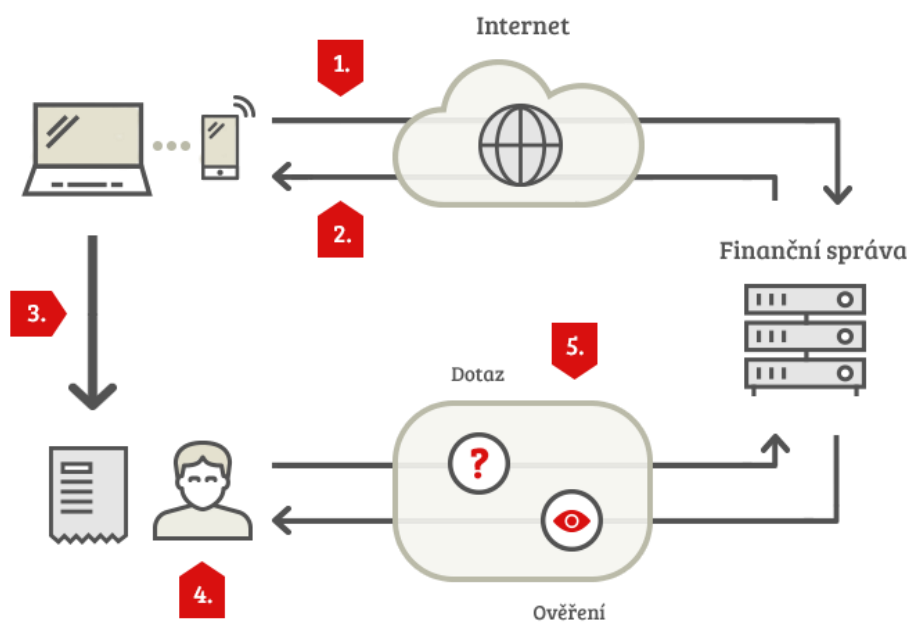
- není předmětem daně z příjmu,
- je příjmem ojedinělým (výjimečně či jednorázově přijatá platba v hotovosti),
- podléhá dani vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně,
- podléhá dani ze samostatného základu daně u právnických osob.

(Etržby, c2016-2023a; Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 25)

Poplatník je povinen nejpozději při uskutečnění evidované tržby odevzdat zákazníkovi účtenku. To znamená, že poplatník může vystavit účtenku ještě před samotným obdržení tržby. Například na fotbalovém stadionu, na kterém se nachází i stánek s občerstvením, tak hostinský stánek očekává, že během poločasu bude muset natočit během krátké chvíle 100 piv, a tak si dopředu vystaví 100 účtenek, aby si ušetřil čas. Avšak to neznamená, že by měl třeba takový hostinský v restauraci podávat účtenku za každé objednané pivo

zákazníkem, účtenku vydá až za celkovou útratu zákazníka při jeho odchodu z restaurace. Podobně bude přemýšlet obchodní zástupce společnosti, který rozváží zboží zákazníkům a ví dopředu, kolik má který zákazník za zboží zaplatit. Místo toho, aby si sebou bral zařízení potřebné k evidenci tržeb, tak pro něj bude praktičtější, když si účtenky vytiskne dopředu. Důležité je, aby poplatník předal zákazníkovi účtenku nejpozději v moment převzetí platby. Účtenka nemusí mít pouze fyzickou formu, ale může být po dohodě vystavena i elektronicky a předána zákazníkovi e-mailem nebo obdobným způsobem. Je ale pouze na zákazníkovi, zdali si účtenku v jakékoliv formě převezme, zákon mu tuhle povinnost neukládá. (Hajdušek a Vodička, 2017, s. 3; Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 120-121)

Evidence tržeb je možná ve třech režimech: v běžném, ve zjednodušeném a ve zvláštním. Evidence v **běžném režimu** probíhá tak, že podnikatel namarkuje nákup a ze svého pokladního zařízení, které musí být připojeno k internetu, pošle Finanční správě údaje o evidované tržbě a to nejpozději při uskutečnění evidované tržby. Od Finanční správy se mu do dvou vteřin vrátí unikátní fiskální identifikační kód, který je součástí tisknuté účtenky a pomocí něhož může zákazník ověřit pravost účtenky. Jestli poplatník neví, zdali se má určitá tržba evidovat, tak je vždy lepší, když ji zaeviduje. Za evidování tržby, která nepodléhá evidenci tržeb, nebude poplatníkovi uložena žádná sankce. Při poruše, kdy poplatník není schopen odeslat Finanční správě údaje o evidované tržbě, třeba při výpadku internetového připojení, elektřiny, zhoršení úrovně přenosu, nebo závadě na pokladním zařízení, tak vystaví zákazníkovi účtenku bez fiskálního identifikačního kódu, jediný kód, který taková účtenka musí obsahovat, je poplatníkův podpisový kód. Údaje o evidované tržbě zašle poplatník datovou zprávou správci daně nejpozději do 48 hodin od uskutečnění evidované tržby. (Manuál elektronické evidence tržeb, 2016, s. 26-27)

Obrázek 2: Postup evidování tržeb v běžném režimu
(Etržby, c2016-2023b)

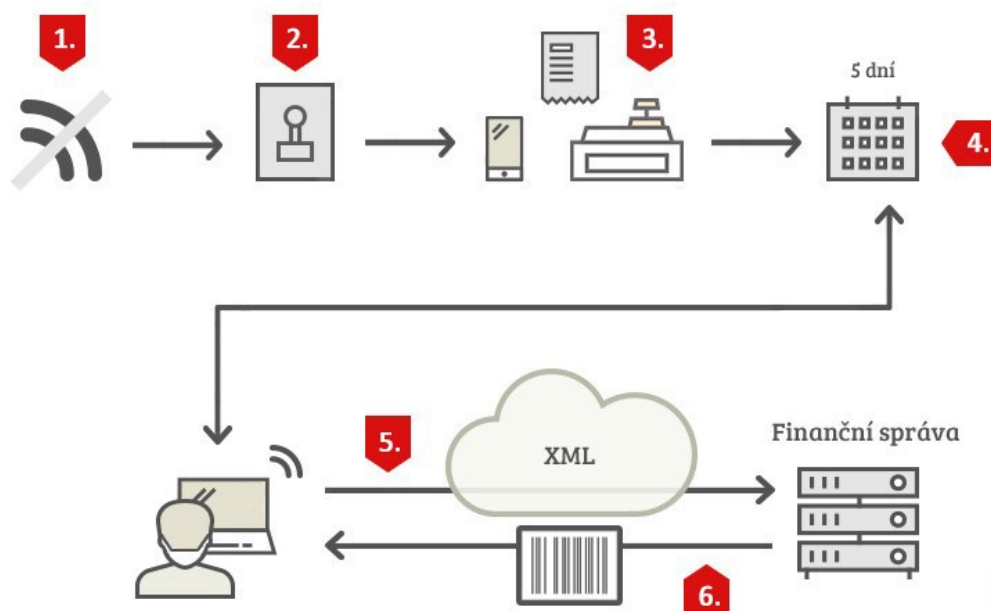
Postup evidování tržeb v běžném režimu:

1. Poplatník zašle datovou zprávu o evidenci tržby na server Finanční správy.
2. Finanční správa přidělí účtence fiskální identifikační kód.
3. Poplatník vytiskne a předá zákazníkovi účtenku obsahující fiskální identifikační kód.
4. Zákazník převezme účtenku a zaplatí nákup.
5. Zákazník si může ověřit pravost účtenky na serveru Finanční správy. Pravost se ověří na základě fiskálního kódu a výše tržby.

(Etržby, c2016-2023b; Hajdušek a Vodička, 2017, s. 1-2)

Evidence tržeb ve **zjednodušeném režimu** je možná ze tří důvodů: ze zákona, z nařízení vlády, na žádost. Ze zákona je povolena pro prodej zboží a služeb na palubě dopravních prostředků při pravidelné hromadné přepravě osob. Z nařízení vláda může určit tržby, které je možné evidovat ve zjednodušeném režimu. A na žádost poplatníka, pro kterého je obtížné či nemožné evidování v běžném režimu. Podstatou zjednodušeného režimu je to, že poplatník nemusí z vážných důvodů evidovat tržbu ihned, ale je povinen odeslat datovou zprávu správci dani o evidované tržbě nejpozději do 5 dnů od jejího uskutečnění. Důvodem nemožnosti evidovat tržbu ihned může být to, že poplatníkovi do jeho

provozovny nedosahuje signál nebo zde není přístup k rychlému internetu. Dále tento režim můžou ze zákona používat poplatníci, kteří uskutečňují tržby při přepravě prostředky silniční dopravy, drážní dopravy, letecké dopravy či při vnitrozemské plavbě. (Hajdušek a Vodička, 2017, s. 69-70; Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 42-43)

Obrázek 3: Postup evidování tržeb ve zjednodušeném režimu
(upravený obrázek z Etržby, c2016-2023b)

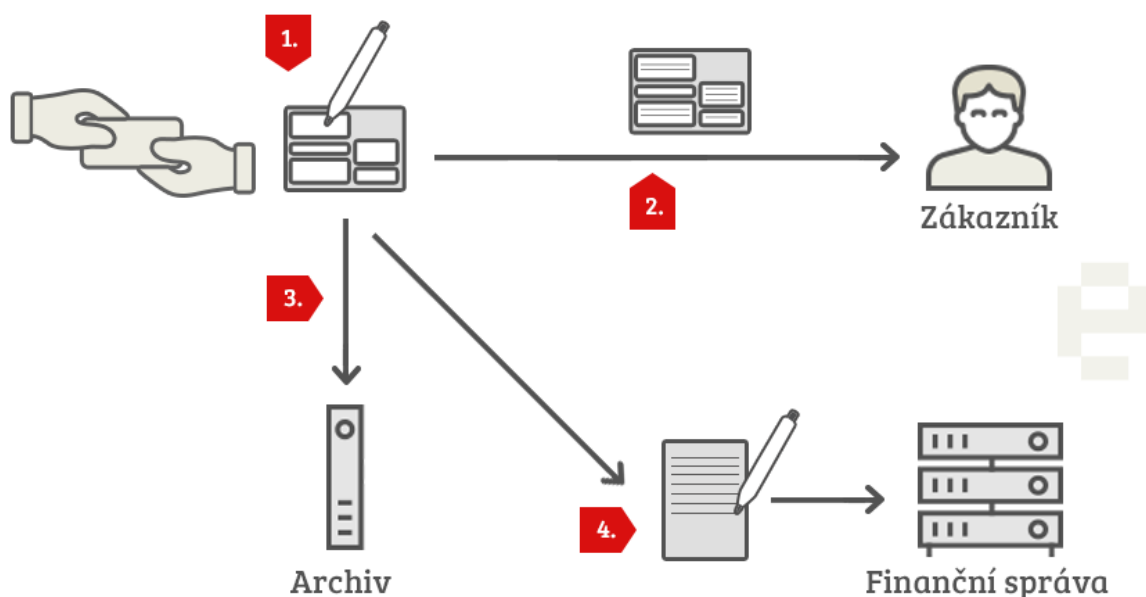
Postup evidování tržeb ve zjednodušeném režimu:

1. Poplatník nemá přístup k internetu.
2. Správce daně vydá povolení k evidování tržeb ve zjednodušeném režimu.
3. Poplatník pomocí pokladního zařízení vystaví účtenku bez fiskálního kódu a uloží datovou zprávu o tržbě do paměti.
4. Nejpozději do pěti dnů od uskutečnění tržby se poplatník připojí k internetu.
5. Datovou zprávu o evidenci tržby zašle Finanční správě.
6. Systém Finanční správy pošle poplatníkovi potvrzení o přijetí s fiskálním kódem, ten se již zpětně na účtenku netiskne.

(Etržby, c2016-2023b; Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 46)

Zvláštní režim evidence tržeb byl určen pro malé podnikatele, kteří nejsou plátcí DPH, nemají více než dva zaměstnance a jejich (hotovostní) příjmy nepřesahují 600 tisíc korun

ročně. Zásadním faktorem je to, že podnikatel si nemusí pořizovat elektronickou pokladnu a internetové připojení, ale může tržby evidovat pomocí papírových účtenek, které si vyzvedne na finančním úřadě. Do účtenky musí podnikatel doplnit datum a čas přijetí tržby nebo vystavení účtenky, výši tržby, DIČ (pokud není tvořeno rodným číslem) a číslo provozovny (pokud má podnikatel více provozoven). Účtenky jsou propisovací, takže při vyplňování účtenky se údaje propisují na kopii (stejnopis). Stejnopis je podnikatel u sebe povinen archivovat nejméně po dobu tří let pro případ možné kontroly správcem daně. Dále je povinen za každé kalendářní čtvrtletí podávat správci daně oznámení o tržbách. (Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 47-51)

Obrázek 4: Postup evidování tržeb ve zvláštním režimu
(Etržby, c2016-2023c)

Postup evidování tržeb ve zvláštním režimu:

1. Poplatník obdrženou tržbu eviduje do papírové účtenky s nejnižším pořadovým číslem.
2. Nejpozději při uskutečnění tržby předá vyplněnou účtenku zákazníkovi.
3. Poplatník archivuje stejnopis nejméně po dobu tří let.
4. Poplatník každé kalendářní čtvrtletí odevzdá na finanční úřad vyplněné oznámení o přijatých tržbách.

(Etržby, c2016-2023c)

Povinnost evidovat tržby neplatila pro všechny podnikatele najednou, ale byla rozplánována na čtyři fáze podle druhu podnikatelské činnosti.

Tabulka 4: Fáze elektronické evidence tržeb

Fáze EET	Datum zavedení	CZ-NACE	Druh činnosti
1. fáze	1. 12. 2016	55, 56	Ubytovací a stravovací služby
2. fáze	1. 3. 2017	45.1, 45.3., 45.4, 46, 47	Maloobchod a velkoobchod
3. fáze	1. 5. 2020	1–12, 18–20.3, 21, 24, 26–30, 34–42, 45.2, 45.4, 48–94, 97–99	Ostatní s výjimkou určitých řemesel
4. fáze	1. 5. 2020	13–17, 20.4, 22, 23, 25, 31–33, 43, 95, 96	Určitá řemesla: – textilní výroba – výroba toaletních prostředků – výroba plastových výrobků – výroba kovových konstrukcí – výroba nábytku – opravy a instalace strojů – specializované stavební činnosti – opravy počítačů a výrobků pro domácnost – poskytování osobních služeb

(vlastní zpracování podle Hajduška a Vodičky, 2017, s. 49; Etržby, c2016-2023a)

Třetí a čtvrtou fází bylo původně v plánu spustit 1. 3. 2018 a 1. 6. 2018. Jenže Ústavní soud zrušil část zákona o EET, a vláda tak musela zákon novelizovat a spuštění 3. a 4. fáze

posunout až na 1. 5. 2020. Ale ani v květnu se poslední dvě fáze nespustili z důvodu pandemie COVID-19, kvůli které byla tehdejší vláda nucena evidenci tržeb na téměř dva roky pozastavit. S novou vládou se zákon o evidenci tržeb k 1. lednu 2023 zrušil a tím pádem 3. a 4. fáze nikdy nespátřila světlo světa. (Finanční správa, 2022; Pelikánová, 2018)

5.3 Obcházení systému a sankce

Přestupků spojených s EET se můžou dopustit fyzické nepodnikající osoby, právnické osoby a podnikající fyzické osoby. U nepodnikajících fyzických osob se za přestupek považuje úmyslné ztížení či zmaření evidence tržeb, např. výroba a distribuce softwaru schopného obcházet evidenci tržeb anebo bránění vstupu do provozovny kontrolním orgánům (Finanční a Celní správě). Trest může být uložen až do výše 500 000 Kč. Právnické a podnikající fyzické osoby se můžou dopustit hned několika přestupků. Kupříkladu nezašlou údaje o evidované tržbě řádně a včas, u pokladního zařízení účelově stanoví mezní dobu odezvy menší než 2 sekundy nebo nevystaví účtenku zákazníkovi. Za tyto přestupky hrozí sankce až 500 000 Kč. Dalším přestupkem je nevyvěšení informačního oznámení v provozovně, jehož obsahem je to, že dle zákona je prodávající povinen vystavit kupujícímu účtenku a zaevidovat přijatou tržbu. Nevyvěšení informačního oznámení může být potrestáno sankcí s maximální hranicí 50 000 Kč. Stejnou sankci může kontrolní orgán uložit právnické osobě a podnikající fyzické osobě, když poruší svou povinnost zacházet s autentizačními údaji nebo certifikátem evidence tržeb tak, aby nedošlo k jejich zneužití. Autentizační údaje slouží jako přihlašovací údaje do Aplikace EET na stránkách Daňového portálu. Elektronicky certifikát evidence tržeb slouží k ověření identity poplatníka, který evidované tržby odesílá Finanční správě. Poplatník si tak musí dávat pozor, na případné odcizení pokladního zařízení obsahujícího certifikát, nebo na zneužití jeho autentizačních údajů a certifikátu třetí osobou. Při opakovaného se dopouštění přestupku může dojít k uzavření provozovny či pozastavení výkonu činnosti podnikatele. (Manuál elektronické evidence tržeb, 2016, s. 35-36; Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 180-184)

Kromě již zmíněných způsobů obcházení systému zkoušejí podnikatelé i mazanější triky. Jedním z nich je používání dvou pokladen, jedna k evidenci tržeb, druhá jen na oko. Někteří se snaží maskovat své podnikání uzavřenými spolky, za což hrozí sankce nejen z pohledu zákona o EET, ale taky z pohledu živnostenského zákona jakožto

neoprávněného podnikání. Další se zpočátku zákazníka zeptají, zdali si chce účtenku převzít, pokud ne, tak tržbu před Finanční správou zatají. Jiní zas vystaví účtenku na menší částku a inkasují větší. (Dušek, 2017, s. 23; Vlková, 2016; Wantulok, 2016)

Tabulka 5: Kontroly a sankce dodržování pravidel EET v letech 2016 – 2021

Rok	Počet kontrol	Počet sankcí	Sankce v mil. Kč
2016	579	0	0
2017	73 242	3 775	37,6
2018	71 702	6 382	71,7
2019	59 503	5 230	55,3
2020	11 914	1 112	14
2021	0	21	0,1
Celkem	216 940	16 520	178,7

(vlastní zpracování podle Pšeničky, 2022)

V roce 2021 nebyly provedeny žádné kontroly (EET pozastaveno z důvodu pandemie), ovšem došlo ještě k vyměření sankcí z předešlého roku. Podobný postup se dá předpokládat v roce 2022. Průměrná uložená sankce za přestupek činila přibližně 10 817 Kč.

5.4 Náklady státu

Finanční správa (2017) na webové stránce etržby.cz uvádí, že počáteční celkové náklady na EET činily 366 mil. Kč. Součástí celkových nákladů jsou náklady na technické zajištění, PR, mzdové náklady a ostatní náklady. NKÚ (2019b) uvádí, že jsou tyto náklady podhodnoceny, jelikož zde nejsou započítány náklady související s provozem hardwaru ve výši minimálně 71 mil. Kč. NKÚ (2019b) Generálnímu finančnímu ředitelství (dále jen GFŘ) vytýká, že neoprávněně zadalo vytvoření informačního systému dodavateli IS ADIS pomocí JŘBU. Přičemž informační systém mohly dodat i jiné společnosti za levnější cenu, a tím GFŘ porušilo rozpočtovou kázeň ve výši 61 milionů korun, tedy utratilo o 61 milionů korun víc než mělo. IS ADIS je mj. považován za jeden z nejzastaralejších informačních systémů státu. Dalšího porušení rozpočtové kázně ve výši 186 milionů Kč se GFŘ dopustilo tím, že IS ADIS pověřilo k výběru uchazečů pro hardwarové vybavení a ICT

produkty. Dle NKÚ (2019b) pro to nebyl objektivní důvod a diskriminovalo to ostatní možné uchazeče. V souvislosti s touto zakázkou GŘ pořídilo informační technologie v hodnotě 70 mil. Kč, které nebyly potřebné. Pomocí JŘBU zadalo GŘ i další zakázky a to na nákup ICT vybavení pro kontrolní hlášení a aplikace Mini one stop shop. Tím se podle NKÚ (2019b) dopustilo porušení rozpočtové kázně dohromady za 179 milionů Kč. Zavedení úctenkové loterie, která stála 15,5 mil. Kč bylo dle tiskové zprávy NKÚ (2019b) v souladu se zákonem.

Tabulka 6: Náklady Finanční správy na EET a provoz (v tis. Kč)

Počáteční náklady FS		Náklady Finanční správy na provoz EEZ				
Typ nákladu/Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PR	151 023	11 588	461	903	364	0
Technické zajištění	26 092	137 560	94 838	98 681	86 953	80 313
Ostatní	7 002	3 484	4 015	3 911	710	0
Mzdový	181 869	257 221	289 283	306 474	301 193	0
Celkem	365 986	409 853	388 597	409 969	389 220	80 313
Celkem za projekt	365 986	1 677 952				

(vlastní zpracování podle Ministerstva financí České republiky, 2022)

V roce 2016 byla EET spuštěna až v prosinci, náklady za tento rok jsou teda zejména iniciační – jedná se o náklady spojené s vytvořením a spuštěním systému EET. Za náklady provozní v pravém slova smyslu se dají považovat náklady v letech 2017 – 2020, protože od března 2020 byl provoz EET z důvodu pandemie pozastaven a k jeho obnovení nakonec nedošlo. Z této příčiny jsou některé náklady v tabulce č. 6 nulové. Náklady Finanční správy na zajištění technické části jsou cca 100 mil. Kč ročně, mzdové náklady se pohybují okolo 306 mil. Kč ročně a ostatní náklady, zejména náklady na kontrolní činnost, jsou cca 4 mil. Kč ročně. To dělá celkové náklady 410 mil. Kč ročně za Finanční správu. Přičtou-li se k tomu náklady za Celní správu cca 53 mil. Kč ročně, celkové náklady na provoz evidence tržeb vyjdou přibližně na 463 mil. Kč ročně. Celkové provozní náklady Ministerstva financí, Finanční správy a Celní správy v letech 2017 – 2020 činily cca 2 166 mil. Kč. (Ministerstvo financí České republiky, 2022)

5.5 Dopady na podnikatele

Přestože se měla EET stahovat na všechny podnikatele, ve finále se týkala jenom stravovacích a ubytovacích služeb, velkoobchodů a maloobchodů.

V souvislosti s EET museli podnikatelé vynaložit náklady na:

- technické vybavení – klasická pokladna, osobní počítač, notebook, tablet, chytrý telefon,
- účetní software – poplatník si musí svůj stávající SW upravit nebo změnit dodavatele softwaru, tak aby byl schopný evidovat tržby,
- připojení k internetu – stačí běžné připojení.

(Dušek, 2017, s. 75; Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 143)

V praxi se náklady pro jednotlivé podnikatele liší v závislosti na:

- velikosti podnikatele,
- oboru činnosti,
- dřívější vybavení podnikatele,
- nároky na hardwarové a softwarové vybavení ze strany podnikatele
- tom, zda zaznamenává své příjmy pomocí již existujícího vlastního zřízení, nebo zda potřebuje nové nebo speciální zařízení k evidenci tržeb,
- tom, zda je plátcem DPH
- počtu hotovostních transakcí,
- tom, zda se se jedná o rychloobrátkový prodej, apod.

(Ministerstvo financí České republiky, 2022)

Dále se dají náklady rozdělit v závislosti na způsobu (režimu) evidence tržeb. Dle MF ČR (2022) se dají roční náklady pro podnikatele na minimalistickou verzi EET odhadnout na 3000 Kč. V případě běžného či zjednodušeného režimu se předpokládají náklady za:

- internet 500 Kč/rok,
- software a hardware 1 000 Kč/rok,

- personální náklady (čas strávený nad evidencí tržeb – cca 6 hodin ročně za cenu 250 Kč/h).

V případě zvláštního režimu se předpokládají personální náklady cca 12 hodin ročně za cenu 250 Kč/h.

Poplatníci si v daňovém priznání fyzických osob mohou uplatnit jednorázovou slevu ve výši 5 000 Kč, jakožto kompenzaci nákladů spojených s EET. Sleva se musí uplatnit první rok, kdy poplatník začíná podnikat s EET a to nejvýše do částky kladného rozdílu mezi 15 % dílčího základu daně ze samostatně výdělečné činnosti a základní slevy na poplatníka (viz tabulka č. 7). (Vondrák, Vondráková a Vondráková, 2020, s. 170)

Tabulka 7: Příklad uplatnění slevy na evidenci tržeb

	Poplatník 1	Poplatník 2
Dílčí základ daně	500 000 Kč	200 000 Kč
15 % ze základu daně	75 000 Kč	30 000 Kč
Sleva na poplatníka (rok 2023)	30 840 Kč	30 840 Kč
Rozdíl	44 160 Kč	- 840 Kč
Sleva na evidenci tržeb	5 000 Kč	5 000 Kč
Výše uplatněné slevy	5 000 Kč	0 Kč

(vlastní zpracování dle Vondráka, Vondrákové a Vondrákové, 2020, s. 170; Markové, 2023, s. 55)

Do povinné evidence tržeb se zapojilo zhruba 200 tisíc podnikatelů, přičemž by tohle číslo bylo až na 500 tisících, kdyby došlo k rozšíření evidence o 3. a 4. vlnu. Dle zástupců podnikatelských svazů a živnostníků ukončilo svou činnost 3 000 hospod a restaurací, především na venkově. Co se týče maloobchodů a velkoobchodů, svou činnost ukončilo koncem roku 2017 až 20 tisíc obchodníků z celkových 130 tisíc. Důvodem ukončení podnikání mohl být nedostatek finančních prostředků na nákup nových pokladen a technologií, zvýšení administrativní zátěže nebo obavy z odhalení krácení tržeb. (Holub, 2022a; IDNES, 2018; Weiss, 2022)

5.6 Zrušení EET

Koncem listopadu 2022 Poslanecká sněmovna schválila zrušení EET s platností od začátku roku 2023. Podle bývalé ministryně financí Aleny Schillerové je to čistě politický krok bez ekonomické logiky. Nynější ministr financí Zbyněk Stanjura konec EET komentoval tím, že podnikatelé už nebudou sprostými podezřelými. Dále poukazoval na nárůst hotovostních plateb, které v roce 2021 představovaly 60 % všech tržeb, dle odhadů by mělo jít v roce 2025 až o 80 % všech tržeb, tím pádem by se měl přínos EET postupem času zmenšovat. Ve Sněmovně bylo také zmíněno, že přerušení provozu EET během pandemie nezpůsobilo výrazný výpadek příjmu státního rozpočtu. Podíl na zrušení EET má i zavedení paušálního režimu od roku 2021, ten poplatníkovi ulehčuje od administrativy a jeho podstatou je, že poplatník odvádí pevně stanovenou daň nehladě na jeho výši tržeb. (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2022)

Tabulka 8: Fiskální přínos EET v letech 2017 – 2019 (v mld. Kč)

Rok	2017	2018	2019
DPH	4,7	6,1	6,1
DPPO	0	1,8	2,1
DPFO	1	1,5	1,6
Pojistné na soc. a zdrav. pojištění	2,2	2,8	2,9
Celkem	7,9	12,2	12,7

(vlastní zpracování podle Ministerstva financí České republiky, 2022)

Tabulka č. 8 ukazuje fiskální přínosy EET v letech 2017 – 2019, které činily 7,9 – 12,7 mld. Kč ročně. Data jsou očištěna o autonomní ekonomický růst a dopady všech legislativních změn. (Ministerstvo financí České republiky, 2022)

Pro stát zrušení EET nepředstavuje dostatečný výdaj. Nicméně se předpokládá menší inkaso na straně veřejného rozpočtu. V závislosti se zrušením EET se očekává snížení inkasa v hodnotě 4,2 mld. Kč (z toho 2,8 mld. Kč státní rozpočet, 1,3 mld. Kč místní rozpočty a 0,1 mld. Kč rozpočty zdravotních pojišťoven), respektive se jedná o odhadovanou hodnotu, která by byla v roce 2023 inkasována, kdyby byla povinnost evidence tržeb obnovena. Pozitivem je úspora nákladů cca 463 mil. Kč ročně, které byly

vynakládány na provoz systému. Klesne taky počet funkčních míst ve Finanční správě. Zhruba přes stovku úředníků si bude muset hledat nové zaměstnání, případně požádat o jiné uvolněné místo na úřadu. (BusinessINFO.cz, 2022; Ministerstvo financí České republiky, 2022)

Pro podnikatele představuje zrušení EET snížení administrativní zátěže a zánik nákladů cca 3 000 Kč. Bylo-li v evidenci tržeb zapojeno cca 200 tisíc podnikatelů, zrušením povinnosti evidovat tržby ušetří podnikatelé v součtu 600 mil. Kč. Dále podnikatelé nebudou mít povinnost vystavovat účtenky o evidovaných hotovostních tržbách, pokud si spotřebitel účtenku výslovně nevyžádá. Avšak zrušení EET neznamena, že podnikatel již není povinen zaznamenávat své hotovostní tržby, ty je povinen zaznamenávat v rámci tzv. záznamní povinnosti (§ 97 daňového řádu). Do nynějška byla pro něj tahle povinnost nahrazena právě evidencí tržeb. (Ministerstvo financí České republiky, 2022)

5.7 Názory ekonomů na EET

Elektronická evidence tržeb je téma, které vzbudilo mnoho diskusí a debat mezi ekonomy a dalšími odborníky. Názory na EET se liší, a to především z hlediska toho, zda je toto opatření prospěšné pro ekonomiku a společnost jako celek, či nikoliv. Někteří ekonomové se domnívají, že EET je důležitým nástrojem pro zvýšení transparentnosti trhu, omezení daňových úniků, zvýšení daňové spravedlnosti či zlepšení celkové ekonomické situace v zemi. Na druhé straně jsou však i ekonomové, kteří EET kritizují a tvrdí, že toto opatření má negativní vliv na malé podniky, zvyšuje administrativní zátěž a náklady podnikatelům i státu, a s narůstajícím počtem bezhotovostních plateb přestává postrádat smysl.

5.7.1 Ekonomové PRO

Ekonom Komerční banky – Marek Dřimal tvrdí, že růstu ekonomiky prospívají kroky, které narovnávají podnikatelské prostředí, systém EET tedy hodnotí kladně. Stejně tak účtenkovou loterii bere jako logický doplněk. Státu vytýká pouze zvýšenou finanční a časovou zátěž pro podnikatele. (Hovorka, 2017)

David Marek – ekonom Deliotte, chválí EET v rámci vyššího inkasa daní a zvýšení digitalizace v daňovém systému. Účtenkovou loterii považuje pouze za kosmetický prvek. (Hovorka, 2017)

Dle ekonoma UniCredit Bank, Pavla Sobiška, EET přineslo pozitivum v podobě srovnání podmínek na trhu a přínosu pro státní kasu. (Hovorka, 2017)

David Navrátil – hlavní ekonom České spořitelny bere EET jakožto dobrý prostředek pro omezení šedé ekonomiky a narovnání podnikatelského prostředí. Navrátil poukazuje na to, že šedá ekonomika je problémem zejména pro poctivé podnikatele, jelikož jsou zákazníci motivováni vyhledávat právě ty nepoctivé, od kterých si budou moct zboží koupit levněji. A stát se snaží tyto ztracené daňové výnosy nahnat někde jinde a získává je zpravidla u těch poctivých podnikatelů. V době pandemie, kdy vláda EET pozastavila, tak se Navrátil k tomuto kroku ohradil jako k nelogickému, z hlediska toho, že se EET jeví jako potenciálně užitečný zdroj dat o stavu a ekonomiky a podniků. (Český rozhlas, 2022; Navrátil, 2020)

5.7.2 Ekonomové PROTI

Podle Nerudové (2022) je zrušení EET současnou vládou signálem důvěry v podnikatele a návrat k vyspělým demokraciím. V minulosti se vůči EET často vymezovala právě z hlediska důvěry a nahlížení na podnikatele jako na zloděje.

Hlavní ekonom společnosti Next Finance, Vladimír Píkora (2018), považuje za naprostý základ podnikatelského prostředí, to aby se v něm dobře žilo a podnikalo. EET podle něj nahloďává atmosféru a náladu ve společnosti. Tvrdí, že EET nedokázalo narovnat podnikatelské prostředí a vykazované příjmy byly malé. Mimo jiné část příjmu, které z EET plynou, byly vynaloženy na odměny z úctenkové loterie a tím se dle něj efekt EET snižuje.

Ekonom investiční skupiny DRFG, Martin Slaný (2018), kritizuje to, že stát skrz EET přenáší náklady, které s výběrem daně souvisí, přímo na poplatníka. Slaný konstatuje, že za šedou ekonomiku může kromě vysoké daně i vysoká byrokracie, kterou sebou EET nese. EET také nevidí jako ten správný prostředek k narovnání podnikatelského prostředí.

Podle hlavního ekonoma Czech Fund, Lukáše Kovandy, zavedení EET vzhledem k jeho výnosům nebylo dobrý nápad. Vláda by se dle něj měla více zaměřit na korporáty, u kterých dochází k odlévání zisků do daňových rájů, odtoku dividend do zahraničí nebo k dotačním podvodům. (Český rozhlas, 2018)

6 KOMPARACE VÝVOJE EET V ČR A VÝVOJE OBDOBNÝCH SYSTÉMŮ VE VYBRANÝCH STÁTECH EU

Elektronická evidence tržeb není jen českou záležitostí. Faktem je, že obdobné systémy proti krácení hotovostních tržeb jsou zavedeny po celé Evropské unii. V rámci EU neexistují žádné právní předpisy, které by tyto systémy nějakým způsobem upravovaly. Je tak na každém státu, zda se rozhodne pro implementaci zákona o evidenci tržeb a jaká pravidla si v jeho rámci nastaví.

6.1 Chorvatsko

Zavedení EET, v Chorvatsku známe pod pojmem fiskalizace, proběhlo ve třech fázích:

- fáze od 1. 1. 2013: pohostinství a ubytovací služby,
- fáze od 1. 4. 2013: velkoobchod a maloobchod, OSVČ v oblasti služeb,
- fáze od 1.7. 2013: ostatní subjekty.

Ke kompletní fiskalizace tak stačilo pouhých 8 měsíců. Fiskalizaci nepodléhají například: veterinářské služby, výdejní automaty, bankovní a pojišťovací služby, prodej vlastních zemědělských produktů na farmářských trzích nebo účty za elektřinu, vodu, plyn apod. Cílem fiskalizace bylo narovnat podnikatelské prostředí. Problémem Chorvatska byl vysoký podíl šedé ekonomiky na HDP, a to až 29 % za rok 2012. V tomtéž roce čísla z daňových přiznání ukazovala pouze 15% podíl hotovostních plateb, takže krácení tržeb bylo zřejmé. (Etržby, 2016; Expat in Croatia, 2023; Williams, 2017)

Fiskalizace se týká plateb provedených hotově, platebními kartami, šekem a dalšími obdobnými platebními prostředky. Od fiskalizace jsou osvobozeny platby bankovním převodem nebo internetové platby přes PayPal apod. (Expat in Croatia, 2023)

Samotný proces fiskalizace probíhá tak, že:

- podnikatel prostřednictvím pokladního zařízení připojenému k internetu zašle Finanční správě datovou zprávu ve formátu XML o provedené transakci,
- systém Finanční správy odešle podnikateli nazpět potvrzení o přijetí s unikátním kódem účtenky,
- podnikatel vytiskne účtenku (včetně unikátního kódu),
- zákazník je povinen si účtenku převzít, jinak mu hrozí pokuta 300 euro,

- zákazník si může prostřednictvím webové aplikace Finanční správy ověřit pravost účtenky a zapojit se do účtenkové loterie.

(Etržby, 2016; Vlková a Plesl, 2015)

Samotný podnikatel je v podstatě pod drobnohledem Finanční správy. Jeho povinností je uvádět stav hotovosti v pokladně na začátku a na konci dne. Úřady mají z účtenek přístup k informacím o personálu, takže vědí, kdo kolik hodin odpracoval a kolik za něj musí podnikatel odvést pojistné. Úřady také mají každý měsíc či čtvrtletí od bank k dispozici výpisy z účtů podnikatelů. Další povinností podnikatele je pořízení si digitálního certifikátu, ten se pořizuje na 5 let za cenu 40 euro (cca 950 Kč). V případě porušení zákona o fiskalizaci hrozí podnikateli pokuta v maximální výši 75 tisíc euro (cca 1,76 milionů Kč). (Expat in Croatia, 2023; Vlková a Plesl, 2015)

Po zavedení fiskalizace se sice zlepšil výběr spotřebních daní či daní z příjmu, avšak celkové inkaso DPH zůstalo zhruba na stejné úrovni. Vliv fiskalizace se dá těžko odhadnout vzhledem k tomu, že docházelo k přirozenému ekonomickému růstu a společně se zavedením fiskalizace vláda snížila DPH u ubytovacích služeb z 23 % na 10% a u stravovacích služeb z 25 % na 10 %. Avšak u obou služeb další rok zvýšila DPH na 13 %. A v roce 2017 se DPH u stravovacích služeb vrátilo na původních 25 %. Další skutečností je to, že při fiskalizaci bylo administrativně zrušeno 46 tisíc společností, údajně proto, že nevykazovaly činnost. V roce 2014 dle podílu vydaných dokladů tvořily hotovostní platby až 90 % všech plateb. I když dochází k mírnému snížení rozsahu šedé ekonomiky v Chorvatsku, stále se jedná o jednu z nejvyšších v Evropě. (Etržby, 2015; Etržby, 2016; Radačičová, 2017; Williams, 2017)

6.2 Slovensko

Obdobným systémem EET je na Slovensku eKasa. K jejímu spuštění došlo 1. 4. 2019, kdy začala platit pro začínající podnikatele. V praxi ale evidence tržeb do konce roku 2019 povinná nebyla, jedinou povinností podnikatele bylo si zažádat do 1. července o kód k eKase. Do 1. 1. 2020 pro ně platilo tzv. přechodné období, určené k tomu, aby si podnikatel obstaral pokladní zařízení schopné evidovat tržby dle stanovených náležitostí. Během tohoto období podnikatelům nemohla být uložena pokuta za nepoužívání eKasy. (Firmáreň.sk, 2020a)

Povinnost evidovat tržbu má podnikatel, který splňuje následující podmínky:

- vykonává podnikatelskou činnost,
- přijímá tržbu v hotovosti na prodejním místě (na území Slovenské republiky),
- prodává zboží nebo vymezenou službu.

Služby, které evidenci nepodléhají jsou například: oprava plynových spotřebičů a elektrospotřebičů, pronájem nemovitostí, administrativní činnosti, úklidové práce a další. Povinnost evidence tržeb se dále nevztahuje kupříkladu na: prodej mincí z drahého kovu, jízdenek městské hromadní dopravy, denního tisku, zboží na dobírku, zboží prodávaného prostřednictvím automatů, živých zvířat kromě akvarijních rybiček a další. (Finanční správa, 2023)

Od roku 2009 se původně k evidenci tržeb používaly elektronické registrační pokladny s fiskální pamětí, které nijak nebyly napojeny na systém Finanční správy. Důvodem k zavedení eKasy bylo to, že daňové kontroly odhalily v minulosti několik pokusů o manipulaci s technickým vybavením pokladen s cílem snižovat vykázané tržby. Díky eKase bude pokladna propojena se systémem Finanční správy, která tak bude mít nepřetržitý přístup k údajům z pokladny. Systém eKasa může fungovat jako:

- online registrační pokladna – ta se skládá z pokladního programu, certifikovaného chráněného uložení a hardwaru. Je vhodná pro náročnější podnikatele, kteří obchodují s velkým počtem položek. Jde k ní připojit externí zařízení jako jsou např. terminály či skenery. Zařízení funguje i off-line bez internetu, data se uloží do datového uložení a odešlou se Finanční správě v moment, kdy je zařízení opět připojeno k internetu. Nevýhoda zařízení je to, že je nepřenositelné.
- virtuální registrační pokladna – tj. mobilní nebo webová aplikace, díky které se lze připojit na eKasu přes mobil, tablet nebo počítač. Podmínkou je mít připojení k internetu a zařízení k tisku účtenky. Je vhodná pro začínající podnikatele nebo menší živnostníky. Další výhodou je její přenosnost, cena a lehká ovladatelnost. Nevýhoda je závislost na internetovém připojení. V momentě, kdy nejste připojeni k internetu, jste nuceni ručně vypisovat paragony (zjednodušený daňový doklad).

(Firmáreň.sk, 2020a; Firmáreň.sk, 2020b; Lidovky, 2019; Vlková, 2015)

Předmětem evidence tržeb je platba v hotovosti, platební kartou, stravenkami apod. Evidenci nepodléhá platba bankovním převodem. Již před eKasou v rámci elektronických

registračních pokladen fungovala od roku 2013 účtenková loterie, kde se hrálo o výhry v hodnotě 100 – 10 000 eur (cca 2 350 – 235 000 Kč). (Finanční správa, 2023; Morávek, 2018)

Podle podnikatelů zavedení eKasy zvýšilo zejména administrativní zátěž a náklady, které si v zájmu aktualizace nebo pořízení nových pokladen museli platit. Výhoda eKasy měla být ta, že si podnikatelé nebudou muset dělat denní uzávěrku, avšak většina podnikatelů si ji dělá, aby mohla zkontrolovat stav hotovosti či zaúčtovat tržby. Novému systému se vyčítá především jeho prodleva, kdy zákazník si musí na účtenku počkat o několik sekund déle, než tomu byl zvyklý. Aktualizace pokladen vyšly podnikatele na stovky eur. Nová online pokladna se dá pořídit nejmíň za 400 eur (cca 9 400 Kč). Celkové náklady podnikatelů zapojených do systému eKasy jsou odhadovány na 60 – 80 milionů eur (cca 1,4 – 1,9 mld. Kč). Od státu se podnikatelé žádné kompenzace nákladů nedočkali. (Fryč, 2020; Zváz obchodu SR, 2019)

Zavedení eKasy stálo necelých 20 milionů eur a do systému se zapojilo okolo 290 tisíc pokladen. Stát si od systému slíboval roční přísun až 120 milionů eur navíc (okolo 2,8 mld. Kč). Nicméně meziroční růst tržeb před a po zavedení nepotvrdil pozitivní vliv na vývoj tržeb a DPH. Jeden z důvodů může být ten, že podnikatelé systém obcházejí, což potvrdila Finanční správa, která v srpnu v roce 2020 v rámci akce „Turista“ vykonala okolo 930 kontrol, přičemž 48 % kontrolovaných podnikatelů neevidovalo tržby. Za neevidenci tržeb hrozí pokuta od 330 eur do 20 000 eur (cca 7,8 – 471 tisíc Kč), v horším případě ztráta živnostenského oprávnění. (Finanční správa, 2019; Fryč, 2020; Podnikajte.sk, 2020; Živé.sk, 2020)

6.3 Německo

V prosinci 2016 byl vydán zákon o registračních pokladnách s cílem zabránit manipulaci dat o evidovaných tržbách. Avšak v platnost byl uveden až 1. 1. 2020. Součástí zákona jsou i nové požadavky kladené na registrační pokladny, které musí zařízení splňovat. Jedním z důvodů implementace nového zákona o evidenci tržeb byla skutečnost, že německý účetní dvůr vyčíslil roční daňové úniky na 10 miliard eur (cca 234 mld. Kč) v rámci hotovostních plateb. (Fiskaly, c2023; Novák, 2020)

Zákon se týká všech obchodníků používajících elektronické registrační pokladny. Předmětem evidence tržeb je platba v hotovosti, platební kartou, dárkovým poukazem či dalšími obdobnými způsoby. Zákonu nepodléhají automaty na jízdenky městské dopravy,

prodejní automaty, bankomaty, taxametry a počítadla kilometrů, výherní a hrací přístroje apod. (KassenSichV, c2023)

Podstatou zákona je vybavení každé pokladny bezpečnostním systémem „TSE“. Ten se skládá ze tří celků: bezpečnostního modulu, paměťového média a digitálního rozhraní. Tyto části zabraňují jakékoli úpravě a manipulaci s uloženými daty ohledně transakcí. Každá taková pokladna musí být nahlášena na finanční úřad pod evidovaným číslem. Bezpečnostní systém TSE, na který se data o provedených transakcích ukládají, je možné zabezpečit dvěma způsoby. A to v podobě hardwaru, tedy nějakého externího zařízení, které se k pokladně připojí, například flash disk nebo SD karta. Anebo v podobě cloudového uložení (softwaru), tedy aplikace uvnitř pokladního zařízení. Při výběru softwarového řešení je tím pádem zapotřebí mít připojení k internetu. V obou případech je nutné disponovat zařízením či aplikací od certifikovaného poskytovatele. (Easycamp, 2020; Rateboard, 2019)

Pokud si podnikatel zvolí zaznamenávat své transakce na certifikované hardwarové zařízení, pořizovací náklady ho vyjdou přibližně na 250 euro (cca 5 800 Kč). V případě zaznamenávání transakcí na cloudové uložení, náklady na aplikaci činí 8 euro (necelých 200 Kč) měsíčně. Celkové náklady podnikatelů na modernizaci pokladen jsou odhadnuty na 423 milionů eur (11,7 mld. Kč). Se zákonem o evidenci tržeb podnikateli také vzniká povinnost vydávat zákazníkům účtenky za každý nákup, nehlédě na jeho cenu. Účtenka může být vystavena i elektronicky, pokud zákazník souhlasí. Zákazník nemá povinnost si účtenku převzít. Porušení zákona o evidenci tržeb může obchodníky vyjít až na 25 tisíc euro (cca 586 tisíc Kč). (App store, 2021; KassenSichV, c2023; Novák, 2020; Protel, 2020)

6.4 Rakousko

Od roku 2016 je v Rakousku každý podnikatel povinen používat elektronický systém evidence tržeb. Tato povinnost se vztahuje na podnikatele s ročním obratem 15 tisíc eur čistého, přičemž hotovostní transakce, včetně transakcí platební kartou, přesahují 7,5 tisíc eur čistého ročně. Registrační pokladnu nemusí mít podnikatelé s čistým obratem menším než je 30 tisíc eur ročně, jedná-li se o tržby: z venkovního prodeje (např. vánoční trhy, stánkový prodej), z nájmu chat, z kantýn provozovaných maximálně 52 dní v roce. Dále evidenci tržeb nepodléhají např. prodejní automaty, internetové obchody, kantýny

provozované neziskovými organizacemi apod. (Federal Ministry Republic of Austria, 2016; Velvyslanectví ČR ve Vídni, 2017)

Provedené tržby se ukládají ve fiskální paměti elektronických pokladen, nebo na cloudovém uložišti. Žádné údaje se tedy neposílají přímo Finanční správě, ta má ale povolení se k pokladně kdykoliv přes internet připojit a zkontrolovat ji. Součástí pokladny musí být bezpečnostní jednotka proti manipulaci (Signaturerstellungseinheit). Za pokladnu se považuje jakýkoliv elektronický systém sloužící k denní evidenci hotovostních tržeb, třeba i taxometr. Podnikatelé mají povinnost vydat každému zákazníkovi účtenku, kterou je zákazník povinen převzít a držet ji u sebe dokud neopustí provozovnu. (Federal Ministry Republic of Austria, 2016; Holub, 2017; Velvyslanectví ČR ve Vídni, 2017)

V době zavedení povinnosti evidence tržeb mnoho restaurátérů ukončilo svoji činnost, údajně na tom nenese vinu evidence tržeb, ale zvýšení daně z obrátu z 10 % na 13 % a zpřísnění hygienických předpisů, ke kterým tehdy došlo. Náklady na pořízení obyčejné pokladny s fiskální pamětí se pro podnikatele pohybují v rozmezí 400 – 1 000 eur (cca 9 400 – 23 500 Kč). Náklady na „chytré“ pokladny připojené k internetu mohou být nižší. Jako kompenzaci za upgrade nebo pořízení nové pokladny lze požadovat 200 euro (cca 4 000 Kč). Dále si podnikatel může vynaložené náklady na pořízení pokladny odečíst od základu daně v daňovém přiznání. Pokud podnikatel jakkoliv poruší zákon o evidenci tržeb, může dostat pokutu až 5 tisíc eur (cca 117 tisíc Kč). (Federal Ministry Republic of Austria, 2016; Kerles, 2016; Velvyslanectví ČR ve Vídni, 2017)

Vláda avizovala před zavedením systému evidence tržeb, že její přínos by měl být až 900 milionů eur ročně (cca 24 mld. Kč). Na to zareagoval tamní uznávaný ekonom Friedrich Schneider, zabývající se stínovou ekonomikou a daňovými úniky. Podle něj je tento odhad nerealistický a dle svých výpočtů by výnosy v prvním roce měly činit 80 – 120 milionů eur (maximálně cca 3,2 mld. Kč). V roce 2017 Engelbert z ministerstva financí uvedl, že výnosy za rok 2016 se pohybují mezi 500 – 600 miliony eur (maximálně cca 14 mld. Kč). (Kerles, 2016; Ťopek, 2017)

6.5 Švédsko

V červenci roku 2008 Švédská daňová agentura oznámila, že se zaměří na daňové úniky, ke kterým dochází zejména v obchodním sektoru. Krátce na to, v roce 2010 byl implantován zákon o registračních pokladnách za účelem ochrany spravedlivé hospodářské

soutěže a zvýšení legitimacy daňového systému. (Eurofound, 2013; Smetanková a Palán, 2015)

Povinnost používat certifikovanou registrační pokladnu má podnikatel, který přijímá platby prováděny v hotovosti, platební kartou, dárkovými poukazy, kupóny či podobnými finančními prostředky. Za platbu kartou se považuje i elektronická platba, jedná se například o platbu, kdy zákazník zaplatí pomocí aplikace ve svém mobilním telefonu. Od evidence jsou osvobozeni podnikatelé, kteří nemají tržby v hotovosti větší než 193 200 SEK (cca 400 tisíc Kč) za rok. Dále jsou osvobozené například obce, neziskové organizace, taxislužby, obchodní činnosti prováděné na internetu, jízdenky pro veřejnou hromadnou dopravu a další. (Skatteverket, 2017a; Skatteverket, 2017b; Skatteverket, 2017c)

Certifikovaná registrační pokladna je pokladna, terminál či jiný obdobný systém sloužící k evidenci tržeb v hotovosti, který mj. obsahuje kontrolní pásku a uložení dat. Kontrolní páska s údaji o transakcích musí být u podnikatele uloženy po dobu 7 let. Registrační pokladna se skládá ze dvou částí: pokladny a speciální kontrolní jednotky – „černé skříňky“ připojené k pokladně. V ní jsou zaznamenány všechny transakce, ke kterým má přístup pouze Finanční správa. Při uskutečnění tržby musí prodejce zákazníkovi vždy nabídnout účtenku ve fyzické či elektronické podobě, nicméně zákazník není povinen si účtenku převzít. V takovém případě může být účtenka po vytisknutí vyhozena. Na účtence musí být vždy uvedena metoda platby. (Skatteverket, 2017b; Smetanková a Palán, 2015)

Požizovací náklady pro podnikatele na registrační pokladnu jsou přibližně 15 tisíc SEK (cca 31 tisíc Kč). Tyto náklady, které se zdají být vcelku vysoké, jsou kompenzovány úbytkem administrativní činnosti. Finanční úředníci využívají data z pokladen a menším podnikům napíší daňové přiznání za ně. Finanční správa tak má možnost online přistupovat k údajům z pokladen, avšak každou svou návštěvu musí evidovat. Co se týče podnikatelů, kteří poruší svou povinnost evidovat tržby, může jim být udělena sankce ve výši 12 500 SEK (cca 26 tisíc Kč). V případě, že se do jednoho roku dopustí dalšího porušení zákona, činí sankce 25 000 SEK (cca 52 tisíc Kč). (Holub, 2022b; Skatteverket, 2017d; Smetanková a Palán, 2015)

V roce 2013 Švédsko vyhodnotilo přínosy registračních pokladen přibližně na 3 mld. SEK ročně (cca 6,27 mld. Kč). Je možné předpokládat, že se tyto výnosy stále zmenšují. Švédsko je totiž zemí, kde se hotovost takřka nepoužívá. Dle průzkumu je podíl v hotovosti na HDP země za rok 2022 pouhých 1,1 %. Jedná se tak o zemi s nejmenším

oběhem hotovosti na světě. V takových podmínkách je krácení tržeb velmi obtížné. K zamyšlení je, zdali je zde systém evidence tržeb vůbec potřeba. (OECD, 2019; Petříček, 2023)

6.6 Identifikace společných a rozdílných znaků vývoje EET v ČR a obdobných systémů ve vybraných státech EU

Tabulka 9: Komparace EET v ČR a vybraných státech EU (vlastní zpracování, v tis. Kč)

Parametr	Státy					
	CZE	HRV	SVK	DEU	AUT	SWE
O jaký typ systému se jedná?	SW	SW	HW/SW	HW/SW	HW/SW	HW
Jsou EET podrobeny platby kartou?	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Zasílají se data přímo Finanční správě?	ANO	ANO	ANO	NE	NE	NE
Funguje/fungovala v zemi účtenková loterie?	ANO	ANO	ANO	NE	NE	NE
Musí si zákazník převzít účtenku?	NE	ANO	NE	NE	ANO	NE
Mají podnikatelé nárok na finanční kompenzaci svých nákladů?	ANO	NE	NE	NE	ANO	NE
Jaká je maximální výše pokuty pro podnikatele?	500	1 760	471	586	117	26
Byl prokázán vliv zavedení EET na veřejný rozpočet?	ANO	NE	NE	NE	ANO	ANO

Komparace českého EET a obdobných systémů pro evidenci tržeb ve vybraných státech ukazuje, že každý stát až na Švédsko disponuje zejména softwarově orientovaným systémem. Některé státy disponují systémy oběma. V podstatě jde jen o to, kde se ty data ukládají. V případě softwaru se data ukládají na cloudovém úložišti, ke kterému je potřeba internet, v případě hardwaru se data ukládají do fiskální paměti pokladny. V dnešní digitální době podnikatelé upřednostňují spíše dotykové pokladny s cloudovým úložištěm, než ty klasické pokladny, které jsou využívány především staršími podnikateli, kteří si na ně navykli.

Zajímavé je, že jenom u nás se neevidovaly platby kartou. Respektive při zavedení EET ano, ale po roce fungování, Ústavní soud rozhodl, že tyto platby jsou lehce dohledatelné a evidovat je postrádá smysl. Nabízí se otázka, proč tyto lehce dohledatelné platby jsou podrobeny evidenci v ostatních státech. Možná pro větší kontrolu nad podnikateli, nebo proto, že tamní jurisdikce evidenci těchto plateb nepovažují za protiústavní.

Zasílání dat o evidenci tržeb napřímo Finanční správě je záležitostí hlavně softwarových systémů. Pokladna odešle data o transakci Finanční správě a ta přidělí účtence unikátní kód. Nevýhoda pro podnikatele je taková, že musí čekat na odezvu systému Finanční správy. Zdržuje to nejen podnikatele, ale především jeho zákazníka. Pro Finanční správu je naopak výhodou, že má data z první ruky. To, že se v jiných zemích neposílají data neprodleně správnímu orgánu, ještě neznamená, že správní orgán nemá k těmto datům přístup. Naopak, Finanční správa se k pokladně může připojit kdykoliv přes internet a zkontrolovat ji. Dobře je to zavedené ve Švédsku, kde tamní správa využívá data k vyplnění daňových přiznání za menší podniky.

Se zasíláním evidovaných tržeb správními orgány souvisí účtenková loterie. Zatímco ve Švédsku jsou data využity pro snížení administrativy podnikatelům, ve státech jako je ČR, Slovensko a Chorvatsko byly data využity pro účtenkovou loterii. Finanční správa tak mohla losovat ceny pro zákazníky, kteří pravost obdržených účtenek kontrolovali na stránkách daňového portálu. To mohlo v podnikatelích vytvořit pocit, že jim nevěří nejen stát, ale i samotní zákazníci. Kontrolním orgánům účtenková loterie ulehčila práci, zákazníkům rozdala ceny, avšak ve společnosti vyvolala další pochybnosti o systému EET a ve zmíněných státech dlouho nevydržela. Těžko se dá odhadovat, jak moc byla efektivní. Pocitově byl její přínos spíše negativní.

Povinnost převzít si účtenku platí pouze v Chorvatsku a Rakousku. V praxi předpokládám, že se tato povinnost běžně porušuje, hlavně v případě nákupu potravin, kde tolik nedochází

k reklamaci. V Chorvatsku dává povinnost větší smysl než v Rakousku. Chorvatsko má přibližně třikrát větší podíl šedé ekonomiky na HDP než Rakousko a povinnost převzít si účtenku může zákazníka více motivovat k zúčastnění se účtenkové loterie.

Nároku na finanční kompenzaci nákladů vynaložených na EET se těšili pouze čeští a rakouští podnikatelé. Pro české podnikatele to byla kompenzace ve výši 5 000 Kč, pro rakouské ve výši 200 eur (4 000 Kč). Jistá forma kompenzace byla i ve Švédsku, snížením administrativy pro menší podniky. Kompenzace ze strany státu jsou určitým projevem pomoci pro podnikatele, aby se rychleji přizpůsobili novým podmínkám a neohrozila se tak jejich ekonomická stabilita.

Nejvyšší pokuta hrozí v Chorvatsku a to až 1,76 mil. Kč. V Česku, Německu a Slovensku je to okolo 500 tisíc Kč. V Rakousku 117 tisíc Kč a ve Švédsku pouhých 26 tisíc Kč. Velikost maximální výše pokuty nejspíše reflektuje to, jak moc jednotlivé vlády kladou důraz na dodržování zákona. Chorvatsko se pravidelně umísťuje na předních příčkách, co se týče velikosti šedé ekonomiky v EU. Tudíž její snížení pomocí EET bere velmi vážně, a vysokou pokutou se snaží jednotlivce a firmy odstrašit od porušení daného zákona. Ostatní analyzované státy mají v EU podprůměrnou šedou ekonomiku, takže jsou jejich výše pokut přiměřené. Rakousko se ve velikosti šedé ekonomiky řadí na ty nejnižší příčky mezi státy EU, ne-li na tu nejnižší, a tak maximální výše pokuty Rakouska nečiní ani desetinu maximální výše pokuty v Chorvatsku.

Fiskální přínos EET je v jednotlivých zemích těžko určitelný. Vliv EET na veřejné rozpočty byl prokázán v Česku, Rakousku a ve Švédsku. Nicméně to neznamená, že v ostatních státech žádný vliv na výši veřejných rozpočtů neměl. Vzhledem k ekonomickým cyklům a legislativním změnám je těžko spočitatelný a jedná se jen o odhady, které nejsou nijak podloženy. Vlády, které EET zavedli, mají často tendenci přínos EET nadhodnocovat, aby veřejnost vnímala tento systém v lepším světle. U nás byly roční výnosy odhadovány na 8 – 13 mld. Kč, v Rakousku na 11 – 14 mld. Kč, ve Švédsku na 6 mld. Kč. Výnosy ze zavedení EET tak činí okolo 10 mld. Kč. Při pohledu na daňové příjmy státního rozpočtu ČR, které se pohybují ročně okolo 1 300 mld. Kč, jsou příjmy z plynoucí z EET kapkou v moři.

7 ZHODNOCENÍ, ZDA MÁ ZRUŠENÍ EET OPORU VE ZKUŠENOSTECH V ZAHRANIČÍ

Zrušení EET v ČR je bezprecedentní situace. Země, které obdobný systém zavedli, si jej i ponechali. Jeho vliv na veřejný rozpočet je srovnatelný s vlivem v analyzovaných státech. Mohl by být dokonce i vyšší, kdyby se systém dotáhl do konce a platil pro všechny podnikatele, tedy i pro profese ze 3. a 4. vlny. V zahraničí se aplikuje spíše opačný postup, místo rušení se obdobné systémy zavádí v platnost, viz Německo. Z jednoho pohledu se zrušení EET jeví jako krok zpátky. V době ekonomické krize, kdy se vláda snaží snížit deficit veřejných financí a získat peníze tam, kde to jen jde, tak se systém ruší. Rušit něco, na co už byly vynaloženy nemalé náklady, jak ze strany státu, tak ze strany podnikatelů, je v podstatě jako byste vyhodili peníze oknem. Z pohledu druhého tento systém nepřináší takové výnosy, jaké by se od něj požadovaly. Pro mnohé podnikatele je systém přítěží a komplikuje jim jejich činnost – zvyšuje jak jejich finanční náklady, tak i náklady administrativní. Získaná data od podnikatelů mohly být lépe využita, tedy ne jenom pro kontrolu, ale i pro ulehčení od administrativy podnikatelům, viz Švédsko. Problémem české EET byl ten, že nebyla dostatečně efektivní a dotažená do konce. Další věc je to, že efektivita systému by postupem času měla klesat. Podíl bezhotovostních plateb roste a je jen otázkou času, kdy by se to dostalo do bodu, kdy by hotovost používala jen hrstka občanů. S růstem bezhotovostních tržeb postrádá EET smysl. Bezhotovostní tržby jsou lehce dohledatelné a kontrolovatelné, daňové úniky jsou v tomto případě komplikovanější. Rozsah šedé ekonomiky je v ČR mimochodem podprůměrem států EU, není to tedy takový problém, jako třeba v Chorvatsku. Nicméně zrušení EET je předpokladem pro zvýšení rozsahu šedé ekonomiky v ČR a tím pádem k návratu k hotovostním platbám. Dá se předpokládat, že v budoucnu od tohoto systému mnoho zemí odstoupí, avšak momentálně se jeví spíše jako přínosný.

ZÁVĚR

System elektronické evidence tržeb byl zaveden ve většině zemí EU jako nástroj pro boj s daňovými úniky a snížení velikosti šedé ekonomiky. Jeho primární záměr je tedy vybrat více na daních. System se snaží napravit nepoctivé podnikatele a donutit je k evidenci přijatých tržeb. Jenže poctiví podnikatelé ho mohou vnímat jako administrativu navíc.

Po pěti letech fungování EET, přičemž během pandemie fungovala na dobrovolné bázi, byla EET v ČR zrušena. Začátkem roku 2023 tak podnikatelům skončila povinnost vykazovat hotovostní tržby. Cílem bakalářské práce bylo srovnat vývoj EET v ČR s vývojem obdobných systémů v dalších státech EU a na základě toho pak zhodnotit, zda zrušení EET mělo oporu ve zkušenostech v zahraničí.

Teoretická část směřovala ke zhodnocení smysluplnosti záměru EET z hlediska efektivity a spravedlnosti. System EET měl zajistit efektivnější výběr daní pomocí kontrol Finanční a Celní správy. Výběr daní se sice zlepšil, ale vznikla neefektivnost v podobě zvýšené administrativní zátěže, citelné zejména na straně podnikatelů. Dále se našla určitá podobnost v záměru EET a Pigouových daní. Oba koncepty se snaží snížit působení negativních vlivů na společnost a svým působením zvyšují veřejný rozpočet. Naopak ztráta mrtvé váhy a EET jsou si tak trochu protichůdné. System EET se snaží o napravení nepoctivého podnikatele a o to, aby své příjmy zdanil. V důsledku zdanění ale vzniká neefektivnost v podobě ztráty mrtvé váhy.

V praktické části byla zpočátku popsána motivace veřejného sektoru k zavedení EET, což byla skutečnost, že odhad nevykázaných příjmů se v ČR pohybuje okolo 170 mld. Kč ročně. Podnikatel měl možnost evidovat své příjmy ve třech režimech: běžném, zjednodušeném a zvláštním. Nejvíce administrativně náročný se jevil zvláštní režim. Roční náklady na provoz EET pro podnikatele činily nejméně 3 000 Kč ročně, pro stát 463 mil. Kč ročně. Zrušením EET přišel stát v roce 2023 o cca 4,2 mld. Kč, nicméně fiskální přínos EET se v letech 2017 – 2019 pohyboval okolo 10 mld. Kč ročně. Pro podnikatele zrušení EET znamenalo snížení administrativní zátěže a zánik provozních nákladů. Avšak povinnost zaznamenávat své hotovostní tržby v rámci tzv. záznamní povinnosti podnikatelům zůstává. Následně byla podobná analýza provedena u vybraných států: Chorvatska, Slovenska, Německa, Rakouska a Švédska.

Při komparaci české EET s obdobnými systémy ve vybraných státech EU bylo zjištěno následující. Nejmodernější variantou je softwarový systém s uložištěm online. Česká republika je oproti porovnaným státům jedinou zemí, kde platby kartou nepodléhaly evidenci tržeb, respektive první rok evidenci podléhaly, dokud Ústavní soud nerozhodl, že tyto platby jsou lehce dohledatelné. Účtenková loterie v žádné zemi dlouho nevydržela. Ve společnosti vyvolala spíše negativní pocity, kdy podnikatelé mohli nabýt dojmu, že včetně státu jim nevěří ani samotní zákazníci. Povinnost převzít účtenku platí jenom v Chorvatsku a Rakousku. V Chorvatsku hrozí také nejvyšší pokuta za porušení zákona o evidenci tržeb, a to až 1,76 mil. Kč. To je enormní rozdíl oproti Švédsku, kde pokuta činí pouhých 26 tis. Kč. Chorvatsko se mj. potýká s vysokým rozsahem šedé ekonomiky, a tak vysoká pokuta slouží nejspíše pro odstrašení porušování zákona o evidenci tržeb. Fiskální přínos EET bývá těžko určitelný vzhledem k ekonomickým cyklům a legislativním změnám. Vliv na veřejný rozpočet byl prokázán u ČR, Rakouska a Švédska. Roční výnosy se pohybovaly ve zmíněných zemích okolo 10 mld. Kč. Vezmeme-li v potaz, že daňové příjmy státního rozpočtu ČR se pohybují okolo 1 300 mld. Kč ročně, přínos 10 mld. Kč se nejeví natolik markantní.

Na základě komparace vyplývá, že zrušení EET nemá oporu ve zkušenostech ze zahraničí, neboť se jedná o bezprecedentní situaci, a místo rušení se obdobné systémy spíše zavádějí do provozu, viz Německo. Systém nepřinášel vysoké výnosy a Finanční správa nedokázala dostatečně využít obdržaná data. Získaná data mohla být využita stejně jako ve Švédsku ke snížení administrativy pro podnikatele. Český systém byl handicapován tím, že nebyl dotažený do konce, třetí a čtvrtá vlna nebyla nikdy spuštěna. Momentálně roste podíl bezhotovostních plateb, a tím se evidence tržeb stává méně efektivní. V případě jejího fungování by se fiskální výnos s růstem bezhotovostních plateb zmenšoval – jednalo by se tak o nepřímou úměrnost.

Práce by mohla být pro její úplnost rozšířena o analýzu a následnou komparaci ostatních zemí EU. Dále by se teoreticky pomocí výpočtů dalo odhadnout, do kdy budou systémy evidence tržeb relevantní vzhledem k růstu bezhotovostních plateb.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

App store, 2021. In: Apps.shopify.com: TSE (KassenSichV) [online]. [cit. 2023-05-10].

Dostupné z: <https://apps.shopify.com/tse-for-kassensichv?locale=cs>

BABIŠ, Andrej, 2015. Elektronická evidence tržeb: Famy a fakta o chystané legislativě. In: Uloz.to [online]. [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://uloz.to/file/DQZFj62fL/andrej-babis-eet-famy-a-fakta-o-chystane-legislative-pdf?fileName=andrej-babis-eet-famy-a-fakta-o-chystane-legislative-pdf>

BORIA, Pietro, 2017. Taxation in European Union [online]. 2nd ed. Cham, Switzerland: Springer International Publishing [cit. 2023-04-29]. ISBN 978-3-319-53919-5. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Taxation_in_European_Union/8e2cDgAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0

BusinessINFO.cz, 2022. In: Businessinfo.cz: Česko ke konci roku kompletně zruší EET [online]. Praha [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/vlada-ke-konci-roku-kompletne-zrusi-eet/>

ČERNOHORSKÝ, Jan, 2020. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2215-8.

Český rozhlas: Plus, 2018. In: Plus.rozhlas.cz: EET přineslo jen drobné. Stát by se měl zaměřit na odliv dividend a daňové ráje, radí ekonom Kovanda [online]. Praha [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/eet-prineslo-jen-drobne-stat-se-mel-zamerit-na-odliv-dividend-a-danove-raje-radi-7629328>

Český rozhlas: Plus, 2022. In: Plus.rozhlas.cz: Podíl šedé ekonomiky u nás setrvale klesá. Stále ale vytváří nerovné podmínky pro podnikatele a znevýhodňuje ty poctivé, říká ekonom Navrátil [online]. Praha [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/podil-sede-ekonomiky-u-nas-setrvale-klesa-stale-ale-vytvari-nerovne-podminky-pro-8869899>

Deník.cz, 2022. In: Deník.cz: Sněmovna schválila zrušení EET. Návrh ANO na dobrovolnou evidenci neprošel [online]. Praha [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/zruseni-eet-20221125.html>

DUŠEK, Jiří, 2017. Elektronická evidence tržeb v přehledech [online]. Aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing [cit. 2023-05-13]. ISBN 978-80-271-9662-3. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/elektronicka-evidence-trzeb-v-prehledech-2991/>

Easycamp: German KassenSichV and easycamp, 2020. In: Easycamp.info [online]. Vomp [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.easycamp.info/en/kassensichv-and-easycamp/>

Etržby: Běžný a zjednodušený režim, c2016-2023b. In: Etržby.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.etrzby.cz/cs/bezny-a-zjednoduseney-rezim>

Etržby: Fiskalizace v Chorvatské republice: fakta, 2016. In: Etržby.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: https://www.etrzby.cz/cs/zajimavosti_Fiskalizace-v-Chorvatske-republice-fakta

Etržby: Chorvaté vybrali díky evidenci tržeb více na daních a jejich rozpočet je poprvé za osm let v primárním přebytku, 2015. In: Etržby.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: https://www.etrzby.cz/cs/tiskove-zpravy_chorvate-vybrali-diky-evidenci-trzeb-vice-na-danich

Etržby: Kdo a jaké tržby eviduje, c2016-2023a. In: Etržby.cz [online]. Praha [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.etrzby.cz/cs/kdo-a-jake-trzby-eviduje>

Etržby: Zvláštní režim, c2016-2023c. In: Etržby.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.etrzby.cz/cs/zvlastni-rezim>

Eurofound: Cash register legislation, Sweden, 2013. In: Eurofound.europa.eu [online]. Dublin [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/data/tackling-undeclared-work-in-europe/database/cash-register-legislation-sweden>

Expat in Croatia: What is fiscalization and why does it matter to business owners in Croatia, 2023. In: Expatincroatia.com: All you need to live and travel like a local in Croatia [online]. [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <https://www.expatincroatia.com/fiscalization/#businesses>

Federal Ministry Republic of Austria: Finance, 2016. In: Bmf.gv.at: Cash Register and Receipt Issuing Obligation [online]. Vídeň [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://www.bmf.gv.at/en/topics/taxation/cash-register/cash-register-receipt-issuing-obligation.html>

FENDRYCH, Martin, 2016. Reakce podnikatelů na EET: Narovnání prostředí je nesmysl. Stát na nás z výšky kašle. In: Aktuálně.cz [online]. Praha [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/reakce-podnikatelu-na-eet-narovnani-prostredi-je-nesmysl->

[sta/r~d667a228bba811e6b635002590604f2e/?fbclid=IwAR0ImynvBZff3NTA58boYdrHUa8zIZoexXt80M_5KrRBpj2uDrEtRwd1HhU](https://www.financnasprava.sk/sk/pre-media/novinky/archiv-noviniiek/detail-novinky/_ekasa-inak-ts/bc)

Finančná správa: Slovenská republika, 2019. In: [Financnasprava.sk](https://www.financnasprava.sk/sk/pre-media/novinky/archiv-noviniiek/detail-novinky/_ekasa-inak-ts/bc) [online]. Bratislava [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: https://www.financnasprava.sk/sk/pre-media/novinky/archiv-noviniiek/detail-novinky/_ekasa-inak-ts/bc

Finanční správa, c2013-2023. In: [Financnisprava.cz](https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/fyzicke-osoby/obecne-informace) [online]. Praha [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/fyzicke-osoby/obecne-informace>

Finanční správa: Náklady na projekt eTržby a provoz, 2017. In: [Etrzby.cz](http://www.etrzby.cz/assets/cs/prilohy/Naklady_EET.pdf) [online]. Praha [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: http://www.etrzby.cz/assets/cs/prilohy/Naklady_EET.pdf

Finanční správa: VLÁDA SCHVÁLILA ZRUŠENÍ ELEKTRONICKÉ EVIDENCE TRŽEB OD 1. 1. 2023, 2022. In: [Financnisprava.cz](https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane-elektronicky/danovy-portal/evidence-trzeb/vlada-schvalila-zruseni-elektronicke) [online]. Praha [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane-elektronicky/danovy-portal/evidence-trzeb/vlada-schvalila-zruseni-elektronicke>

Firmáreň.sk: Čo je e-kasa a odkedy ju treba mať?, 2020a. In: [Firmaren.sk](https://www.firmaren.sk/clanky/co-je-e-kasa-a-odkedy-ju-treba-mat/): Tisíce nových firiem, žiadna návšteva úradov. [online]. Bratislava [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://www.firmaren.sk/clanky/co-je-e-kasa-a-odkedy-ju-treba-mat/>

Firmáreň.sk: Pokladnica alebo mobil či tablet? Aké riešenie eKasy si vybrať, 2020b. In: [Firmaren.sk](https://www.firmaren.sk/clanky/pokladnica-alebo-mobil-ci-tablet-ake-riesenie-ekasy-si-vybrat/) [online]. Bratislava [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://www.firmaren.sk/clanky/pokladnica-alebo-mobil-ci-tablet-ake-riesenie-ekasy-si-vybrat/>

Fiskaly: KassenSichV, Receipt-Obligation & fiskaly., c2023. [Kassensichv.net](https://kassensichv.net/en/kassensichv-receipt-obligation-and-fiskaly) [online]. Vídeň [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://kassensichv.net/en/kassensichv-receipt-obligation-and-fiskaly>

FRYČ, Zuzana, 2020. Ekasa má nedostatky. Prinesie do štátnej kasy 120 miliónov eur ročne?. In: [Finreport.sk](https://www.finreport.sk/ekonomika/ekasa-ma-nedostatky-prinesie-do-statnej-kasy-120-milionov-eur-rocne/) [online]. Bratislava [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://www.finreport.sk/ekonomika/ekasa-ma-nedostatky-prinesie-do-statnej-kasy-120-milionov-eur-rocne/>

GOLA, Petr, 2023. E15 finexpert. In: [E15.cz](https://www.e15.cz/finexpert/danove-priznani/danove-priznani-2023-kdy-a-jak-priznat-dane-za-rok-2022-1395625) [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/danove-priznani/danove-priznani-2023-kdy-a-jak-priznat-dane-za-rok-2022-1395625>

HAJDUŠEK, Tomáš a Milan VODIČKA, 2017. První zkušenosti s EET – elektronickou evidencí tržeb. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-589-5.

HOLMAN, Robert, 2011. Ekonomie. 5. vydání. Praha: C.H.Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.

HOLUB, Petr, 2017. EET se hroutí ve Slovinsku i v Rakousku. In: Echo24.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/w6vut/eet-se-hrouti-ve-slovinsku-i-v-rakousku>

HOLUB, Petr, 2022a. Seznam Zprávy: Na EET stát vydělal čtyři miliardy. Zaplatili to však zákazníci. In: Seznamzpravy.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-na-eet-stat-vydelal-ctyri-miliardy-zaplatili-to-vsak-zakaznici-192569>

HOLUB, Petr, 2022b. Seznam Zprávy: Přehledně: Důvody, proč plán s EET v Česku nevyšel. In: Seznamzpravy.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-byrokracie-a-uctenkovka-proc-v-cesku-nevysel-plan-s-eet-200672?fbclid=IwAR1UqcM6tE4_ZGraCKFDq_eaeNYuhgGcb8t5yInkgfAbzR1mtqw7QZPOtkc

HOVORKA, Jiří, 2017. Co přinesl rok s EET? Projděte si čísla a anketu mezi ekonomy i podnikateli. In: Aktualne.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/co-prinesl-rok-s-eet-projdete-si-cisla-a-anketu-mezi-ekonomy/r~5bd99df2d5b211e79704ac1f6b220ee8/v~sl:f8c6b28d3497527e18255df9fca2576a/>

HOVORKA, Jiří, 2020. Tak jednoduchý, že se nestačíte divit. S EET pomůže nový formulář. In: Peníze.cz: Největší web o osobních financích [online]. Praha [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/elektronicka-evidence-trzeb-eet/412937-tak-jednoduchy-ze-se-nestacite-divit-s-eet-pomuze-novy-formular>

HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA, 2020. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-796-2.

IDNES.cz: Loni kvůli EET zaniklo 3 000 hospod a restaurací, tvrdí podnikatelé, 2018. In: Idnes.cz/zpravy [online]. Praha [cit. 2023-05-04]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/eet-kolik-skoncilo-hospod-restaurace-krach.A180108_142545_ekonomika_pas

JUREČKA, Václav, 2017. Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0251-8.

JUREČKA, Václav, 2018. Mikroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0146-7.

KassenSichV: Kassensicherungsverordnung, c2023. In: Kassensichv.com [online]. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://kassensichv.com/>

KERLES, Marek, 2016. Evidence v Rakousku: Z EET "vymačkáme" méně, než se čekalo. Sousedé krotí očekávání. In: Tyden.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/z-eet-vymackame-mene-nez-se-cekalo-sousedekroti-ocekavani_411395.html

KUBÁTOVÁ, Květa, 2018. Daňová teorie a politika. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-165-3.

Lidovky.cz: Slovensko spustilo elektronickou evidenci tržeb, zatím pro začínající podnikatele, 2019. In: Lidovky.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/slovensko-spustilo-elektronickou-evidenci-trzeb-zatim-pro-zacinajici-podnikatele.A190402_170716_in_zahranici_vag

MANKIW, N. Gregory, 2012. Principles of Macroeconomics. 6th ed. Mason: Cengage Learning. ISBN 978-0-538-45306-6.

MANKIW, N. Gregory, 2018. Principles of Economics. 8th ed. Boston: Cengage Learning. ISBN 978-1-305-58512-6.

Manuál elektronické evidence tržeb: pro gastronomická a ubytovací zařízení, maloobchod, zástupce v daňovém řízení a daňové odborníky, 2016. Bratislava: DonauMedia. ISBN 978-80-8183-008-2.

MARKOVÁ, Hana, 2022. Daňové zákony 2022: úplná znění platná k 1. 1. 2022. 33. vydání. Praha: Grada, 296 s. ISBN 978-80-271-3551-6.

MARKOVÁ, Hana, 2023. Daňové zákony 2023: úplná znění platná k 1. 1. 2023. 34. vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0023-1.

Ministerstvo financí České republiky: Státní rozpočet v kostce - 2023, 2023. In: Mfcr.cz [online]. Praha [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2023-50699>

Ministerstvo financí České republiky: Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA), 2022. In: Zakonyprolidi.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2203/File50233.pdf?attachment-filename=7365181-2022-02-24-zprava-ria-7368420.pdf>

MONITOR, c2018-2022. In: Monitor.statnipokladna.cz: DRUHOVÝ ROZKLIKÁVACÍ ROZPOČET PRO PŘÍJMY [online]. Praha [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/statni-sprava/rozpocet/prijmy-druhovy?rad=m&obdobi=2112>

Money Blog, 2021. In: Money S3 Blog [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/slovník/prime-dane/>

MORÁVEK, Daniel, 2018. Srovnání české a slovenské úctenkové loterie? Slovenská zažila větší sešup zájmu. In: Podnikatel.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/srovnani-ceske-a-slovenske-uctenkove-loterie-slovenska-zazila-vetsi-sesup-zajmu/>

NAVRÁTIL, David, 2020. Odklad EET je zajímavý, protože... In: Twitter.com [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://twitter.com/DavidDnavratil/status/1317167897995862016>

Nejvyšší kontrolní úřad, 2019a. In: Nku.cz: zpráva o daních v České republice [online]. Praha [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/zprava-o-danich-v-ceske-republice-id10649/>

Nejvyšší kontrolní úřad, 2019b. In: Nku.cz: ICT v daňové agendě: nesoutěžní postupy či diskriminace uchazečů u zakázek za 428 milionů, prohlubování závislosti na dodavateli i předimenzovaná technická řešení [online]. Praha [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/ict-v-danove-agende:-nesoutezni-postupy-ci-diskriminace-uchazecu-u-zakazek-za-428-milionu--prohlubovani-zavislosti-na-dodavateli-i-predimenzovana-tech-id10430/>

NERUDOVÁ, Danuše, 2022. Zrušení EET je důležitým signálem společnosti... In: Twitter.com [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://twitter.com/danusenerudova/status/1501588623371771910?lang=cs>

NOVÁK, František, 2020. EET NA NĚMECKÝ ZPŮSOB: BERLÍN CHCE ZASTAVIT DAŇOVÉ ÚNIKY, PŘICHÁZÍ O 250 MILIARD ROČNĚ. In: Euro.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/clanky/eet-na-nemecky-zpusob-uctenky-1478534/?fbclid=IwAR3L55hriASV2iCYWcHVDj8SU6sInyjkJvreHuttDJCDWPq9t7N6ixaDr44>

OECD: Implementing Online Cash Registers, 2019. In: Oecd.org [online]. Paříž [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/implementing-online-cash-registers-benefits-considerations-and-guidance.pdf>

OECD: The Non-Observed Economy in the System of National Accounts, 2014. In: Oecd.org [online]. Paříž [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/sdd/na/Statistics%20Brief%202018.pdf>

PELIKÁNOVÁ, Šárka, 2018. Úctujemeneziskovsky.cz: EET - odložení 3. a 4. vlny. In: Uctujemeneziskovsky.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.uctujemeneziskovsky.cz/post/eet-odlozeni-3-a-4-vlny>

PETŘÍČEK, Martin, 2023. Ekonom: Tlak na zrušení hotovosti sílí. Svět by neměl vábení podlehnout. In: Ekonom.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-67198490-tlak-na-zruseni-hotovosti-sili-svet-by-nemel-vabeni-podlehnou>

PÍKORA, Vladimír, 2018. REFLEX. In: Reflex.cz: Vladimír Pikora: Babišova EET se neosvědčila. Jak je to možné? [online]. Praha [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/89435/vladimir-pikora-babisova-eet-se-neosvedcila-jak-je-to-mozne.html>

Podnikajte.sk: Ján Oravec: Ak by podnikatelia rozhodovali tak ako politici, ich firmy by dávno skrachovali, 2020. In: Podnikajte.sk [online]. Považská Bystrica [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/zakonne-povinnosti-podnikatela/jan-oravec-ak-by-podnikatelia-rozhodovali-ako-politici-skrachovali-by>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2022. In: Psp.cz: Sněmovna schválila zrušení EET [online]. Praha [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=16770>

Protel: Implementation of the German Cash Register Security Regulation (KassenSichV), 2020. In: Protel.net [online]. Dortmund [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.protel.net/product-news/implementation-german-cash-register-security-regulation-kassensichv/>

PŠENIČKA, Jiří, 2022. Bilance „Babišovy“ EET: Podnikatelé zaplatili na pokutách skoro 180 milionů. In: Seznam Zprávy [online]. Praha [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-bilance-babisovy-eet-podnikatele-zaplatili-na-pokutach-skoro-180-milionu-192535>

RADAČIČOVÁ, Simone, 2017. Chorvatské restaurace zdražují. Daň, která klesla po startu EET, se vrací na původní výši. In: Aktuálně.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/chorvatske-restaurace-zdrazuji-po-startu-eet-klesla-dan-ted/r~90bebfa4184b11e7b494002590604f2e/>

Rateboard: Kassensicherungs-Verordnung Germany: Things you need to know, 2019. In: Rateboard.io [online]. Innsbruck [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.rateboard.io/en/blog/details/kassensicherungs-verordnung-germany-things-you-need-to-know>

SCHNEIDER, Friedrich, Konrad RACKOWSKI a Bogdan MRÓZ, 2015. Shadow economy and tax evasion in the EU. Emerald.com [online]. [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-09-2014-0027/full/html?skipTracking=true>

Skatteverket: Cash registers, 2017a. In: Skatteverket.se [online]. Stockholm [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglishengelska/businessesandemployers/startingandrunningaswedishbusiness/cashregisters.4.57cadbbd15a3688ff44ddf9.html>

Skatteverket: Exemptions from the cash register requirement, 2017c. In: Skatteverket.se [online]. Stockholm [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglishengelska/businessesandemployers/startingandrunningaswedishbusiness/cashregisters/exemptionsfromthecashregisterrequirement.4.57cadbbd15a3688ff44deba.html>

Skatteverket: Supervision and Inspection visits, 2017d. In: Skatteverket.se [online]. Stockholm [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglishengelska/businessesandemployers/startingandrunningaswedishbusiness/cashregisters/supervisionandinspectionvisits.4.57cadbbd15a3688ff44e04a.html>

Skatteverket: This is how to use the cash register, 2017b. In: Skatteverket.se [online]. Stockholm [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglishengelska/businessesandemployers/startingandrunningaswedishbusiness/cashregisters/thisishowtousecashregister.4.57cadbbd15a3688ff44dea0.html>

SLANÝ, Martin, 2020. Ministerstvo financí představilo 3. a 4. vlnu EET... In: Facebook.com [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: https://www.facebook.com/martinslany01/photos/ministerstvo-financ%C3%AD-p%C5%99edstavilo-3-a-4-vlnu-eet-pro%C4%8D-m%C3%A1m-k-tomuto-cel%C3%A9mu-projekt/2527721030803134/?paipv=0&eav=AfakfrktqGZiTCGvD_eV8kxHXdWjk26cJcMm7dhH90ObN14eR5Uv1vgE5RL90WbVeU50&_rdr

SMETANKOVÁ, Daša a Josef PALÁN, 2015. PRÁVNÍ ÚPRAVA EVIDENCE TRŽEB VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EU. In: Psp.cz: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Praha [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=115745>

ŠPALEK, Jiří, 2011. Veřejné statky: Teorie a experiment. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-353-0.

ŠUSTR, Ladislav, 2021. Babišovy pomníky EET a kontrolní hlášení čeká rušení či úprava: FINANČNÍ NÁSTROJE. In: Echo24.cz [online]. Praha [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SUjex/babisovy-pomniky-eet-a-kontrolni-hlaseni-ceka-ruseni-ci-uprava>

ŤOPEK, Martin, 2017. Rakouská EET vynáší státu na daních stovky milionů eur, tvrdí Engelbert z rakouského ministerstva financí. In: Hn.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-65950530-rakouska-evidence-trzeb-vynasi-stovky-milionu-eur>

VACHTOVÁ, Jitka, 2020. Výpočet daně z příjmů fyzických osob. In: Účetníček [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.ucetnicek.cz/clanky/clanek/274>

VANČUROVÁ, Alena a Hana ZÍDKOVÁ, 2022. Daňový systém ČR 2022. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7676-362-3.

VAVERKOVÁ, Karolína, 2020. Další byrokracie. V papírovém režimu EET se budou vyplňovat stovky kolonek: PAPIROVÝ REŽIM EET. In: Echo24.cz [online]. Praha [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SrXDs/dalsi-byrokracie-v-papirovem-rezimu-eet-se-budou-vyplnovat-stovky-kolonek>

Velvyslanectví ČR ve Vídni: Povinné registrační pokladny (EET) v Rakousku, 2017. In: Mzv.cz/vienna/cz [online]. [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: [https://www.mzv.cz/vienna/cz/obchod_a_ekonomika/akce/povinne_registracni_pokladny_eet_v\\$1325.html](https://www.mzv.cz/vienna/cz/obchod_a_ekonomika/akce/povinne_registracni_pokladny_eet_v$1325.html)

VLKOVÁ, Jitka a Jaroslav PLESL, 2015. Chorvatský ministr: Evidence tržeb jsme se báli, teď ji nikdo nechce rušit. In: IDNES.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/rozhovor-s-chorvatskym-ministrem-financialovacem.A150618_2170974_ekonomika_fih

VLKOVÁ, Jitka, 2015. Evidenci tržeb už mají Slováci vyzkoušenou. Podívejte se, jak funguje. In: IDNES.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/na-slovensku-eviduji-trzby-on-line-od-letoska.A151115_194809_ekonomika_jvl

VLKOVÁ, Jitka, 2016. Legenda o „Babišově stole“. Hospody mají nový trik, jak obejít EET. In: Idnes.cz/zpravy [online]. Praha [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/uctenka-na-necisto-obchazeni-eet-mazani-uctenek.A161215_150641_ekonomika_jvl

VOLKÁNOVÁ, Zdenka a Stanislav KLAZAR, 2013. Daně, daňová politika a daňová teorie. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. ISBN 978-80-87839-07-2.

VONDRÁK, Zdeněk, Lucie VONDRÁKOVÁ a Michala VONDRÁKOVÁ, 2020. Elektronická evidence tržeb: praktická příručka pro 3. a 4. vlnu. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG. ISBN 978-80-7554-264-9.

WANTULOK, Michal, 2016. 5 způsobů jak obejít EET. In: Dotyk [online]. Praha [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.dotyk.cz/byznys/5-zpusobu-jak-obejit-eet-20160915.html>

WEISS, Tomáš, 2022. Senát schválil úplné zrušení EET od příštího roku. In: Mfcr.cz [online]. Praha [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/senat-schvalil-uplne-zruseni-eet-od-pris-46800/>

WILLIAMS, Colin, 2017. Shadow economy in Croatia for the period 2003-2016, % of the official GDP. In: ResearchGate [online]. [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/figure/Shadow-economy-in-Croatia-for-the-period-2003-2016-of-the-official-GDP_fig17_332775043

Zväz obchodu SR: Nie je eKasa ako eKasa. Na čo sa podnikatelia najviac sťažujú?, 2019. In: Biznis.sk [online]. Bratislava [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://www.biznis.sk/article/nie-je-ekasa-ako-ekasa-na-co-sa-podnikatelia-najviac-stazuju/5d807524a7641a26c574bc80>

Živé.sk, 2020. In: Zive.aktuality.sk [online]. Bratislava [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://zive.aktuality.sk/clanok/148476/podnikatelia-hromadne-obchadzaju-system-ekasa-ukazali-kontroly/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADIS	Automatizovaný daňový informační systém
AUT	Austria (Rakousko)
COVID	coronavirus disease (koronavirové onemocnění)
CZE	Czechia (Česko)
DEU	Germany (Německo)
DIČ	Daňové identifikační číslo
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DRFG	David Rusňák Family Group (investiční skupina)
EET	Elektronická evidence tržeb
EU	Evropská unie
GFŘ	Generální finanční ředitelství
HDP	Hrubý domácí produkt
HRV	Croatia (Chorvatsko)
HW	Hardware
ICT	Information and Communication Technologies (informační a komunikační technologie)
IS	Informační systém
JŘBU	Jednací řízení bez uveřejnění
MF	Ministerstvo financí
NACE	Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (obecná klasifikace ekonomických činností v Evropské unii)
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

SD	Secure Digital (typ paměťové karty)
SEK	Swedish krona (Švédská koruna)
SVK	Slovakia (Slovensko)
SW	Software
SWE	Sweden (Švédsko)
TSE	Technische Sicherheitseinrichtung (technické bezpečnostní zařízení)
XML	Extensible Markup Language (rozšiřitelný značkovací jazyk)

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Přebytek spotřebitele a přebytek výrobce (vlastní zpracování podle Jurečky, 2018)	22
Graf 2: Celkový přebytek po zdanění statku (vlastní zpracování podle Kubátové, 2018)	23
Graf 3: Ztráta mrtvé váhy při vysokém zdanění (vlastní zpracování podle Mankiwa, 2012)	24
Graf 4: Velikost ztráty mrtvé váhy při neelastické a elastické poptávce (vlastní zpracování podle Mankiwa, 2012)	24
Graf 5: Velikost ztráty mrtvé váhy při neelastické a elastické nabídce (vlastní zpracování podle Mankiwa, 2012)	25
Graf 6: Podíl šedé ekonomiky na HDP ve členských státech EU v roce 2015 (vlastní zpracování podle Schneider, Rackowski a Mróz, 2015)	37

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Druhy sazeb daně (Vančurová a Zídková, 2022).....	18
Obrázek 2: Postup evidování tržeb v běžném režimu (Etržby, c2016-2023b).....	41
Obrázek 3: Postup evidování tržeb ve zjednodušeném režimu (upravený obrázek z Etržby, c2016-2023b).....	42
Obrázek 4: Postup evidování tržeb ve zvláštním režimu (Etržby, c2016-2023c)	43

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Výpočet daně z příjmů fyzické osoby	20
Tabulka 2: Příjmy státního rozpočtu ČR v letech 2018 – 2022 (v mil. Kč)	29
Tabulka 3: Podílové vyjádření příjmů státního rozpočtu ČR v letech 2018 – 2022.....	29
Tabulka 4: Fáze elektronické evidence tržeb.....	44
Tabulka 5: Kontroly a sankce dodržování pravidel EET v letech 2016 – 2021	46
Tabulka 6: Náklady Finanční správy na EET a provoz (v tis. Kč).....	47
Tabulka 7: Příklad uplatnění slevy na evidenci tržeb	49
Tabulka 8: Fiskální přínos EET v letech 2017 – 2019 (v mld. Kč).....	50
Tabulka 9: Komparace EET v ČR a vybraných státech EU (vlastní zpracování, v tis. Kč)	60